

Люди вмирали мовчки, покiрливо

Колишній водій Валентин Голяник об'їздив на велосипеді всі села Кобеляцького району й зібрав свідчення старожилів про Голодомор

» стор. 6—7

Ні борщу зварити, ні хати обігріти

Ціни на газ для населення зросли майже на 15 відсотків

» стор. 3

Кремлівська годівничка для британських торі

«Спливли» російські спонсори Консервативної партії Великої Британії

» стор. 10

Україна молода

Середа, 13 листопада 2019 року

№ 127 (5584)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 24,511 грн
1 € = 27,062 грн
1 рос. руб. = 0,383 грн

Битва за рілля

Випробування землю: чи прийде влада до аграрного Майдану?

» стор. 4

Посланці селян із різних кінців України вимагають від президента і депутатів чітких, прозорих правил при запровадженні ринку землі, усунення іноземців від можливості купувати гектари українського чорнозему.
Фото з сайту slovoidilo.ua.

Віктор Карпенко
заступник голови Черкаської
облдержадміністрації

«Розвиток та підтримка кооперативного руху на селі — запорука економічного зростання не тільки тих територій, де працюють сільгоспокооперативи, а й усього черкаського регіону».

■ ПІДТРИМКА

Активи для кооперативів

Чотири черкаські сільгоспвиробники отримують із бюджету два мільйони гривень

Людмила НІКІТЕНКО

Майже 2 мільйони гривень на придбання нового обладнання для розширення виробництва отримують чотири сільськогосподарські кооперативи Черкаської області.

Як повідомили «УМ» у департаменті агропромислового розвитку Черкаської ОДА, виготовлення сирів, розведення биків, скотарство — саме у цих галузях працюють сільськогосподарські кооперативи, яким спрямують бюджетні кошти. Все це — в межах обласної програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів і сімейних фермерських господарств Черкащини до 2020 року.

«Розвиток та підтримка кооперативного руху на селі — запорука економічного зростання не тільки тих територій, де працюють сільгоспокооперативи, а й усього черкаського регіону», — зазначає заступник голови Черкаської облдержадміністрації Віктор Карпенко.

І додає, що нині підтримку отримують найперспективніші кооперативи, які вже зараз готові розширювати власні потужності.

Віктор Карпенко каже, що механізм виділення коштів — на контролі черкаської влади. Гроші у кооперативах мають освоїти до кінця року. А вже з початку наступного року буде проконтрольовано, наскільки успішно їх використали.

За умовами програми, розмір обласних бюджетних коштів визначається з розрахунку не більше 70% від вартості техніки, садівного матеріалу та сільськогосподарських тварин. Частка коштів одержувачів або коштів співфінансування з інших місцевих бюджетів становить не менше 30%.

Для фінансової підтримки сільськогосподарського кооперативу «Сміляночка», який виробляє сири, 303 тисячі гривень обласний бюджет спрямує Смілянській РДА. Також перекажуть кошти Монастирищенській РДА — для підтримки кооперативів «Агроселбуд» — 210 тисяч гривень, та «Бики Черкащини» — майже 721 тисячу гривень. 692 тисячі гривень, які надійдуть у Звенигородську РДА, призначені для кооперативу «Дружба плюс».

Додамо, що всі ці кооперативи успішно працюють на теренах Черкащини. Приміром, «Бики Черкащини» — єдиний в Україні сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, який діє в селі Цибулів, у межах програми закупити обладнання загалом на понад мільйон гривень. Підприємство має потреби у вагах, молочній кухні й таксі.

У департаменті агропромислового розвитку Черкаської ОДА розповідають, що цей кооператив розпочав роботу лише 10 липня. У його старт самі підприємці, які співпрацюють з американським фондом, окрім грантових коштів, інвестували свої 5,8 мільйона гривень. Тож нині тут відгодовують на продаж 150 молодих бичків. До кінця року планують збільшити поголів'я до 500 голів, а наступного року — до 7 тисяч. Задля цього плідно співпрацюють із селянами, заохочуючи їх вигідними умовами з відгодівлі та продажу телят.

Майже мільйон гривень на закупівлю обладнання спрямує й кооператив із виробництва сирів «Дружба плюс». Понад два роки він працює в селі Неморож Звенигородського району та виробляє сири під торговою маркою Familycheese. Продукція сертифікована за європейськими стандартами і реалізується здебільшого у Вінницькій та Одеській областях.

Наразі у цьому кооперативі працюють над тим, аби вийти на торговельні майданчики Черкас. За день кооператив може переробити до тонни молока. Придбавши ж нове обладнання, збільшить ці потужності до 3-4 тони та відкрить нові робочі місця.

Ще один молочарський кооператив «Сміляночка» спрямує 435 тис. гривень на свій розвиток. Споживач знає сиру продукцію цього кооперативу під однойменною назвою, яка реалізується у мережі супермаркетів «Делікат».

Купити прес для сої загальною вартістю 300 тис. гривень запланували в кооперативі «Агроселбуд». Ним вироблятимуть соєвий прот для відгодівлі свиней. Користуватимуться цією продукцією всі 18 домогосподарств, котрі є членами кооперативу.

Усі черкаські кооперативи документально обґрунтували потребу та підтвердили свою готовність освоїти виділені на розвиток кошти. ■

■ НА ФРОНТІ

Розведення під канонаду

На передовій, навіть за офіційною статистикою, неухильно збільшується кількість ворожих обстрілів

Леонід ШКІПІНДЕЙ

За минулу добу офіційно зафіксовано 16 випадків порушення режиму вогню збройними формуваннями Російської Федерації та їхніми посіпаками. Навіть ця статистика свідчить про збільшення кількості обстрілів. Противник обстрілював позиції підрозділів Об'єднаних сил із заборонених Мінськими домовленостями мі-

нометів калібрів 120 мм та 82 мм, із гранатометів різних систем, стрілецької зброї та протитанковими керованими ракетами (ПТКР).

На донецькому напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід» ворог обстріляв позиції Об'єднаних сил неподалік Гнутаєвого, Верхньоторецького, Богданівки, Широкиного, Красногорівки, Старогнатівки.

На луганському напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ» противник здійснив обстріли поблизу Луганського, Новолуганського, Південного, Оріхового.

Унаслідок обстрілів поранення зазнав один військовослужбовець Об'єднаних сил.

Поблизу населених пунктів Богданівка та Петрівське Донецької об-

ласті завершилось практичне розведення особового складу, озброєння та військової техніки. Наразі СММ ОБСЄ проводить верифікацію проведених заходів. Відучора за графіком відбуваються заходи з пошуку та розмінування територій від вибухонебезпечних предметів. За даними штабу ООС, дії відбуваються дзеркально і зі сторони противника.

Нагадаємо, з ділянки розведення №3 (Богданівка-Петрівське) з української сторони відведено 42 військовослужбовці ЗСУ, три бойові броньовані машини та 48 одиниць стрілецької зброї. Сили ООС відходять на 1 км і займають нові — задалегідь обладнані позиції. ■

■ ОБІЦЯНКИ-ЦЯЦЯНКИ

Ні борщу зварити, ні хати обігріти

Ціни на газ для населення зросли майже на 15 відсотків

Тарас ЗДОРОВИЛО

«Епоха бідності», яку в передвиборчу кампанію необачно пообіцяли подолати «слуги», скінчилася. Наближається епоха зубожіння. Причому семимільними кроками. Добралася новообрана влада вже врешті й до газу: в порівнянні з жовтнем ціна на блакитне паливо для українців зростає на 14,65%.

Для потреб населення та інших споживачів, які отримують газ на регульованих умовах (ПСО), як повідомили у компанії «Нафтогаз України», встановлено на листопад 2019 року ціну на природний газ на рівні 4 тис. 899 грн за тисячу кубометрів (без урахування ПДВ, націнки газзбутів та транспортних витрат). І одразу ж «заспокоїли», що з 2016 року це — найнижча ціна на газ для населення в листопаді.

«Цього місяця регульована ціна газу виявилася вищою, ніж ціна на умовах пропозиції від «Нафтогазу» «Газовий

І жте менше — зекономите на блакитному паливі.

запас» (4 тис. 874,42 грн за тисячу кубометрів), тож споживачі, які скористалися цією пропозицією, зекономлять свої кошти. Якщо ж споживач не використає за зимовий сезон увесь передплатений обсяг, залишок коштів повернеться на його рахунок у повному обсязі», — пояснили в «Нафтогазі».

Зазначимо, що для визначення ціни газу за ПСО «Нафтогаз» обирає найнижчий рівень серед чотирьох визначених урядом варіантів: ціни «Нафтогазу» для комерційних споживачів за минулий місяць; дані Мінеконом-

розвитку щодо середньої митної вартості газу за минулий місяць; середньозваженої ціни на Українській енергетичній біржі та ціни за урядовою постановою №867 від 19 жовтня 2018 року. У листопаді 2019 року найменшою виявилася ціна «Нафтогазу» для комерційних споживачів на умовах передоплати.

Як би там аргументували у монополіста, яким наразі є «Нафтогаз України» на нашому ринку блакитного палива (й це, вочевидь, одна з причин ценового свавілля), щодо економічної доцільності — пересічному українцю

від цього не легше. Й обурення народних мас уже пішло хвилею в соцмережах. Ось, приміром, один із представників «гласу народу» — Олександр Олексієнко — написав: «Це так нас «люблять» правителі та їхні товариші олігархи, з якими вони вирішують свої справи. Поки не посадять Ахметова та Коломойського для прикладу — нічого не вийде. Це одні з головних ворогів нашої країни. А сподіватися на диво можуть лише діти. Вони вірять у казки, тому що їх годують дорослі».

На жаль, немала частка і дорослого населення країни не може скинути пелену обіцянок, так щедро розданих декілька місяців тому з екрана телевізора й бігбордів, і продовжує по-дитячому вірити в дива. А країні доводиться пожинати плоди непрофесіоналізму — провладне дилетантство ще неодноразово вилізатиме нам боком в тих чи інших сферах, як економічних, так і політичних. ■

■ УПІЙМАВСЯ!

Робота «на своїй»

Контррозвідка СБУ викрила переселенця з Донбасу, який налагодив схему фінансування пенсіонерів і бойовиків «Л/ДНР»

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

Проживаючи в Харкові, винахідливий переселенець із Луганської області налагодив механізм незаконного фінансування жителів окупованих територій через угоди з соціальними виплатами. Усі необхідні для оформлення документи він надавав державним органам незаконно, тобто без присутності їхніх власників. Допомогали йому обійти закон «куплені» працівники управління пенсійного фонду, банків, а також управління соціального захисту населення. Серед тих, хто користувався незакон-

ною схемою, були не лише пенсіонери та інваліди, а й бойовики терористичних організацій «Л/ДНР». «Отримували» соціальні виплати навіть померлі особи.

Як повідомили в СБУ, за своєї посередницькі послуги шахрай отримував грошову винагороду. Розмах його діяльності набрав чималих масштабів, оскільки під час обшуку правоохоронці вилучили в нього 800 незаконних банківських карток і документи, що підтвердили наявність у фінансовій схемі корупційної складової. Наразі слідчі намагаються виявити мережу його посібників. Затриманому вже повідомили про підозру. ■

ОПИТУВАННЯ

Бідний рейтинг

Ця влада не краща за попередню, а може, й гірша

Інф. «УМ»

Такий загальний висновок випливає з результатів останнього опитування Центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова: оцінка громадянами ситуації в країні та діяльності влади, рівень довіри до соціальних інститутів та політиків.

За останній місяць частка українців, які вважають нинішню владу кращою за попередню, знизилася з 48 до 43%.

Частка тих, хто вважає, що тепе-

рішнє керівництво країни нічим суттєво не відрізняється від попереднього, зросла з 27% до 30%.

Нова влада гірша за попередню — так вважають уже не 8%, а 12% громадян.

37,5% респондентів переконані, що події в Україні розвиваються у правильному напрямі (у вересні 2019 р. так вважали 57%, у жовтні 2019 р. — 45%), 35% — що події розвиваються в неправильному напрямі (у вересні — 17%, у жовтні — 29%). Отже, частка тих, хто вважає, що події в Україні розвивають-

ся у правильному напрямі, зрівнялася з часткою тих, хто дотримується протилежної точки зору.

Оцінюючи зміни в різних сферах суспільного життя за цей період, найчастіше респонденти відповідали, що ситуація не змінилася (виняток становить рівень цін і тарифів, де переважно зазначається погіршення ситуації).

Отже, соціологічні заміри показників ситуації у країні в цілому порівняно з початком 2019 р. показали: 48% респондентів вважають, що вона не змінилася, 26% — що загальна ситуація в країні погіршилася, а 15% — що покращилася.

Дослідження провела соціологічна служба Центру Разумкова з 1 по 7 листопада 2019 року. Було опитано 2 тис. 15 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей, за вибіркою, що репрезентує доросле населення країни за основними соціальними демографічними показниками. ■

«ДОНБАСНАШ»

Халявні фантазії,

або Марні мрії про офшори

Валентин КОЖИН
Донецьк

Відомо, що мріяти ніколи не шкодить. Люди, які вірять у те, що можна побудувати нове життя за допомогою автомата Калашникова, зазвичай не хочуть знати, що це досягається працею, впертою та вмілою. З автоматом у руках добре відніматися у інших та грабувати державу, а багатшими стають тільки грабіжники. Однак народи то в одному, то в іншому місці піддаються на вудку агітаторів, починають вірити, що коли відняти все у багатих і поділити, та ще й роздерибанити державу, то народ заживе щасливо. Та народ заживе щасливо. Та народ заживе щасливо. Та народ заживе щасливо. Та народ заживе щасливо.

Саме так і трапилось у «славнозвісних «ДНР» та «ЛНР». Йде вже шостий рік «народної влади», а краще не стало, республіки тримаються на фінансових і гуманітарних подачках Росії. Первісна мрія створити у

південних та східних областях України таку собі «Новоросію» вмерла, ще й не народившись.

На заміну підкинули іншу фантазію — про входження самопроголошених республік до складу Росії. Мрійники навіть не засмучувалися відверте небажання Кремля прихистити їх під своє крило. На цю тему досить неоднозначно висловився сам Путін: «Такі питання на вулиці не вирішуються». Якщо перекласти це з дипломатичної мови на «селянську», то вийде: «А не пішли б ви...»

Та мрійники не вгамовуються і нещодавно провели міжнародний інвестиційний форум у розрахунок, що зарубіжні підприємці рвонуть на Донбас зі своїми капіталами. Виглядало це смішно, тим більше що переважна кількість учасників форуму була з африканських країн, які й самі чекають, хто б їм підкинув грошенят. Місцеві ЗМІ все гучніше кричать про якийсь «руській мір». А днями ватажок «ДНР» підкинув нову ідею: створити на її тер-

Малюнок Івана СЛОБОЖАНСЬКОГО.

иторії офшорну зону. Тоді грошки потечуть неміряно, тільки встигай вкласти їх у різноманітні проекти. Буде все, як на Кіпрі чи Мальдівах. От тоді заживемо! А можна ще створити, наприклад у Новоазовську, порто-франко.

Чимало різних фантазій у ватажків «Л/ДНР», та тільки всі вони ґрунтуються на «халяві». І ніхто голосно не скаже: хлопці, треба б іще і попрацювати! Навіть Манілов розумів, що одним кришталевим мостом ситий не будеш... ■

ПОДІЯ

Наші люди в Голлівуді

У «файному місті» готуються до міжнародного кінофоруму

Світлана МИЧКО
Тернопіль

Сьогодні в Тернополі стартує IV міжнародний (уперше в такому статусі) форум «КіноХвиля». Як зазначив на пресконференції у Тернопільському пресклубі один із його засновників, голова асоціації кінокомісій України Леонід Вицюра, це майданчик не просто для перегляду фільмів, а й для дискусій щодо важливих питань галузі. «Якщо минулого року, наприклад, ми порушували проблеми взаємодії кіновиробників та кінотеатрів, кіновиробників та кінокритиків, то цього року звучатимуть теми, пов'язані з екранізацією літератур-

них творів, взаємодією влади і бізнесу, функціонуванням кінокомісій, а також вдосконаленням законодавства, — сказав він. — Родзинка ж цього річного форуму — це презентація успіхів українців у легендарному Голлівуді. Новий проект «Від України до Голлівуду» є великою спільною роботою Держкіно та компанії Fresh Production Group і присвячений дослідженню ролі українців у розвитку американського кіновиробництва. Серед тематичних акцентів четвертої «КіноХвилі» — також інформаційна безпека та медіаграмотність, цьому будуть присвячені окремі панельні дискусії. Хотів би привернути увагу і до презентації фільмів, які знімали-

ся в Тернополі. Власне, це й була наша мета з самого початку — долучитися не лише до інформування та популяризації кіно, а й до кіновиробництва та формування професійного середовища».

Найцікавіші заходи кінофоруму журналістам анонсував його програмний директор Юрій Матевоцук. Крім перегляду десятків фільмів та вже згаданих панельних дискусій, любителів кіно очікують цікаві творчі зустрічі, презентації книг, конкурси і навіть можливість узяти участь у кастингах. Чекають у Тернополі й на особливих гостей. Зокрема, на один із показів має приїхати відомий американський фахівець із кінематографічних спецефектів, лауреат премії «Оскар» Євген Мамут.

Із повною програмою IV Міжнародного кінофоруму «КіноХвиля», що проходить у Тернополі з 13 по 15 листопада, можна ознайомитись за цим посиланням — http://filmcommission.com.ua/programa-filmwawe-2019/?fbclid=IwAR3a03XScr8FZqL7mWtFlvHVYJ9Z2D6_wZKzt36IfyEpEVmtn0kVs8ohHX4. ■

ВУНДЕРКІНДИ

Щоб зелені було комфортно

Своєрідний інкубатор для рослин винайшов і презентував на міжнародному конкурсі учень 11 класу з Херсона

Ірина КИРПА

Унікальний бізнес-проект старшокласника з Херсона зацікавив журі Десятої Міжнародної науково-технічної виставки-конкурсу. Вихованець херсонського Фізико-технічного ліцею Олег Білоусов за рік змоделивав інкубатор для рослин, що дозволяє вирощувати у кілька разів більше сільгосппродукції, аніж в умовах звичайної теплиці.

Юний винахідник пояснив, що використовував не лише можливості штучного інтелекту, а й особливе комфортне освітлення для сільськогосподарських культур.

— Центр управління інкубатора працює на програмі, яка швидко вирощує час і необхідні умови для вирощування тієї чи іншої рослини, — пояснює суть відкриття Олег Білоусов. — Наприклад, якщо ви захочете вирощувати в секторі №11 базилік, програма повідомить, що ця культура росте 25 днів, а також видасть прогноз урожайності.

За словами херсонського вундеркінда, інкубатор може сам спроектувати оптимальні умови розвитку рослин, скласти графік збору врожаю та проінформувати людину про те, скільки рослин та як швидко можна отримати у кожному секторі.

Одна з особливостей сучасного інкубатора для рослин — спеціальним чином підібране ультрачервоне освітлення. За словами талановитого школяра, воно активізує фотосинтез у зелених частинах рослин (стеблах, плодах та листочках) та дає їм можливість рости швидше, а людям — отримувати вдвічі більше плодів.

Всеукраїнський фінал Міжнародної виставки-конкурсу молодіжних інновацій і творчих проектів «Майбутнє України» виносить на суд глядачів авторські розробки й винаходи у галузі науки і техніки.

Найцікавіші бізнес-проекти, що дозволять Україні побороти кризу в економіці, презентували студенти та школярі з Херсонщини, Сумщини, Київщини, Харківщини, Одещини та інших регіонів України.

Хлопці та дівчата представили на конкурсі понад тисячу розробок, з яких члени журі відібрали 130 найкращих.

Цікаво, що, за умовами Міжнародної науково-технічної виставки-конкурсу, переможець отримує 100 тисяч гривень від інвесторів і можливість упродовж року вести наукову діяльність.

Один із організаторів виставки Станіслав Довгий пояснив, що для перемоги учасник повинен не лише створити винахід, а й грамотно та вміло представити його потенційним інвесторам, досконало пояснивши всі переваги.

Остаточні підсумки Десятої Міжнародної науково-технічної виставки-конкурсу підб'ють у Києві вже 23 листопада 2019 року. ■

ПИТАННЯ РУБА

Битва за рілля

Випробування землею: чи прийде влада до аграрного Майдану?

Тетяна ПАРХОМЧУК

Здетонувало. Понеділок, 11 листопада. Робочий тиждень в Україні почався з акції протесту аграріїв під гаслом «Ні — розпродажу України!».

«На знак незгоди з цинічними діями влади у питанні земельної реформи аграрії вийшли зі своєю технікою до головних автомагістралей країни у 17 точках. До акції протесту приєдналися сільгоспвиробники у 13 регіонах», — йдеться у повідомленні пресслужби Всеукраїнської аграрної ради (ВАР).

Запланована земельна реформа пов'язана зі скасуванням мораторію на продаж землі, що, на думку патріотично налаштованих громадян, неприпустимо в стані війни. Учасників акції протесту обурило ще й те, що влада запланувала прийняти цей законопроект до проведення парламентських слухань із земельної реформи, призначених на 4 грудня 2019 року.

А «Батьківщина» — проти!

Тим часом гострі земельні дискусії «зробили» по-своєму понедільковий день погджувальною радою парламенту. І представник президента у Верховній Раді Руслан Стефанчук, і голова фракції «Слуга народу» Олександр Корнієнко, і прем'єр-міністр України Олексій Гончарук переконували керівників фракцій та всіх присутніх, що розглядати законопроекти (а їх зібралось чимало) щодо відкриття ринку землі в Україні необхідно саме на цьому тижні.

Проти виступали керівники фракцій ВО «Батьківщина», «Опозиційна платформа — За життя» та групи «За майбутнє». Звісно, союзниками вони стали ситуативними. І щодо ВО «Батьківщина» тут нічого особливого з її боку в українській політиці не проявляється. Просто, коли Юлія Тимошенко переходить в опозицію і починає «рвати» всіх і все, за це видовище можна все віддати. Особливо після заяви нового лідера партії «Слуга народу» Олександра Корнієнка про зміну ідеології — курс на лібертаріанство тепер має змішатись із конкуруючими, а по декотрих позиціях і протилежними ідеологіями — консерватизмом та соціалізмом. Зазначимо, що соціалізм — це засадничка «фішка» «Батьківщини». Тому про втрати навіть говорити не варто. Усіх із поля геть. І показне союзництво з президентською раттю — також. Тим більше в питанні землі. А вже колишній, у часи своїх найвищих рейтингів, «Батьківщина» могла похвалитись чи не найбільшою кількістю латифундистів у лавах своєї партії. Тому логічно, що «боротьба за мир» у питаннях землі старожилів української політики «Батьківщини» з неопітатами та всіма, хто до них прибився, матиме свою окрему сторінку.

А тим часом погоджувальна рада залишила ці питання в порядку денному на 12 листопада. Однак вони зникли з розгляду пізніше. Про це заявив народний депутат фракції «Європейська солідарність» Олексій Гончаренко.

Президентський туман між дощем суспільного невдоволення

Тим часом президент Володимир Зеленський звернувся до українців через відео зі своєї сторінки в соціальній мережі «Фейсбук». А пізніше відеозвернення з'явилося і на ютубі.

Мета звернення — переконати й заспокоїти співвітчизників.

Але почав президент з обману, назвавши «одним із найбільших обманів» статтю 14 Конституції України, де зазначено, що земля є об'єктом права власності українського народу.

За словами Зеленського, «сьогодні, як і в усі попередні роки, українці насправді не є повноцінними власниками своєї землі, держава не надала їм такої можливості». Він вказав на те, що «українці не можуть продавати чи купувати земельні ділянки сільськогосподарського призначення». «Українці позбавлені такого права, — наголосив Зеленський, — так само, як громадяни Північної Кореї, Таджикистану, Венесуели, Куби та Конго».

На думку Зеленського, «в респіт країні світу ринок землі існує», хоч він і зазначив про певні відмінності та різні моделі цього ринку в тій чи іншій країні. Перевагами такого ринку, на думку Зеленського, є те, що фермери можуть брати кредити під заставу своєї землі, розширювати своє господарство та залучати інвестиції.

Водночас український президент звинуватив «старих політиків» у тому, що вони «посіли ряд міфів» у свідомості простих людей щодо небезпеки появи ринку землі. А ще анонсував, що в нинішній проект закону щодо ринку землі будуть внесені правки між першим та другим читанням. Згідно зі змінами, «право продавати і купувати землю матимуть лише українські громадяни та українські компанії, засновані винятково українськими громадянами».

Іноземці та компанії, які мають серед засновників іноземців, отримають право купувати українські землі та українські земельні ділянки тільки в тому разі, якщо на це буде згода українського народу. Цю згоду, за переконанням Зеленського, планується отримати через всеукраїнський референдум.

Ага! Ну ми ж зовсім не розуміємо, що за сьогоднішньої політичної погоди земельний переділ і перерозподіл перебувають у залежності від того, холодно чи тепло цілуються між собою різнокланові прокремлівські українські політикоолігархи. І вони також є громадянами України. Коли ці росієорієнтовані так звані «українці» розкуплять землі в селян, референдум уже буде не потрібен. Реальний іноземний інвестор зі своїми цивілізованими європейсько-американськими пропозиціями, конкуренцією, торгами

Перекриті траси — лише вершина протестного айсберга фермерів.

буде зайвим на цьому прокремлівському «святі життя».

Протестне поле Куликове

Наступного дня, тобто вчора, акція всеукраїнського протесту аграріїв, кількох політичних партій та громадських організацій перемістилась під стіни Верховної Ради. Порядком денний учасників другого дня акції — запуск ринку землі не на часі.

Щоправда, біля парламенту зішлись два паралельні мітинги: за скасування мораторію на продаж землі і проти продажу землі. Усе у «крайних» традиціях Януковича. Маніпуляції і морок — класичні прийоми совкової кремлівської влади. Прокремлівські ЗМІ в Україні мають де брати картинку й коментарі для повної «об'єктивності». Це абзац!

Тиждень для Верховної Ради обіцяє бути непростим. Нардепи збираються голосувати за Держбюджет на 2020 рік, приймати ще низку важливих питань. І все треба встигнути зараз, бо наступні пленарні засідання плануються у грудні. А стосовно законодавчих змін щодо запровадження ринку землі в Україні, то вони, за словами представника уряду в парламенті Ірини Верещук, усе ж мають відбутись до кінця року, хоча народні депутати досі не дійшли згоди з цього питання.

Голова уряду Олексій Гончарук зазначив, що поки до державного кадастру не будуть внесені всі сільськогосподарські землі, не може бути мови про відкриття ринку землі. Хоча у

вересні прем'єр-міністр анонсував відкриття ринку землі через рік — у жовтні 2020 року.

Підпільний ринок землі

Так, є багато проблем, що вимагають навести лад у земельно-господарсько-торгових відносинах власників земельних паїв та орендарів. Є потреба захистити селян від обкрадання. Адже насправді земля сьогодні продається, але за ціною, значно нижчою від ринкової, і через різноманітні брудні, принизливі схеми. Наприклад, так звана оренда на 49 років (насправді навчаний продаж) за цінами, в рази нижчими від реальної вартості землі, що скуповується новоявленими агрокомбінаторами — етапами бендерами, котрі потім, перепродавши латифундистам за реальну ціну, зароблять чималі кошти на цій різниці, а власники паїв знову залишаться у збитках. Не буде здивуванням, якщо ці комбінатори діють на користь і за дорученням певних олігархів, наввипередки агітуючи селян продавати землю, бо потім вона стане дешевшою. І, мовляв, зовсім нічого не заробите. А тим часом народ будуть до тискати урізанням соцдопомог та інших необхідних для виживання державних виплат, особливо у селі, рахуючи навіть кожне яйце в курнику, мовляв, і так жируете; щоб нужда ставала непосильним тягарем і щоб таки змусити за копійки віддати невідомо кому свій єдиний скарб — і власні, й дідівські землі.

Проте, зважаючи на те, що Україна перебуває у стані вій-

ни з сусідом, котрий має непозбутню жагу до всього українського, тим більше землі, нинішня протестна історія має всі шанси перерости в новий Майдан для сьогоднішньої влади. Особливо, якщо до когорти невдоволених додадуться ті, хто позбувся сліпоти, й ті, хто, ще перебуваючи в Зеейфорії, здатен побачити, що Україна — валун архітектури європейської безпеки, — опинилась під тиском влади певної комерційної структури, причетності до котрої Кремль є обставиною, що ще більш обтяжує наші скорботні перспективи. Тому що основне призначення цієї спільної олігархо-колгоспної котрої (українська державна присутність котрої лише ширма для жадаючого бути істинним господарем українських справ — Кремля) не лише запускати українську землю в рух на особисті закордонні рахунки грошових потоків, а й, регулюючи внутрішньоукраїнські економічні процеси на стратегічних напрямках, прискорити фактичну кончину української незалежності.

І реальну надію на це подала Москва на позір безпрецедентна слабкість (а ймовірно — обрана роль) нашого «вершника без голови» як національного лідера і його астральної «команди», яка так і не спромоглася ввімкнути посилений режим проукраїнської гравітації. Ну і, зрозуміло, сюди ж додається і фантастична жадібність тих, хто фінансово «вливається» в курс розбудови держави нинішнім президентом. ■

СПРОТИВ

Грудьми за угіддя

Аграрії вважають земельну реформу цинічною

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Аграрії категорично не згодні з рішенням влади, тому вивели сільськогосподарську техніку до магістралей Київ — Одеса, Київ — Чоп та Харків — Сімферополь, перекривши рух транспорту.

Всеукраїнську акцію протесту підтримали селяни більшої частини регіонів, оскільки вважають, що запропонована схема продажу угідь перетворить дрібних власників «на безземельних кріпаків». «У «Слугі народу» обіцяли не ставити на розгляд жоден із земельних законопроектів, але, як бачимо, вони вирішили не дотримуватись своєї обіцянки, — повідомила го-

лова Асоціації тваринників України Ірина Паламар. — Також не були проведенні громадські слухання, бо владу не цікавить думка людей».

Загалом аграрії протестують не проти вільного ринку, а закону, який, на їхню думку, не захищає права дрібних власників, узаконюючи схеми відвертого рейдерства. Це призведе до того, що згодом родючі угіддя опиняться в руках двох десятків латифундистів та власників великих аграрних корпорацій. Вже зараз чимало фермерів стикаються з проблемами, коли в них через різні корупційні схеми буквально відбирають земельні наділи грошовиті конкуренти, а далі, за їхніми прогнозами, ситуація і взагалі стане критичною. «Законопроект дозволяє передавати в одні руки до 250 тисяч гектарів і передбачає продаж державної землі, чого немає у жодній цивілізованій країні світу, — повідомив у ході акції протесту голова Запорізької обласної організації Аграрної спілки України Анатолій Тиховод. — Усі аграрні країни тільки накопичують державний земельний банк, а наша держава хоче розпродати. Іноземний капітал навіть через мінусовий відсоток отримує кошти, а в нас кредити — під 21 відсоток. Навіть якщо їх знизять до 8-10, ми все одно не будемо конкурентоспроможними». ■

Олег ГАНСЬКИЙ

Схоже, що ринок землі у нашій державі неминучий. У Верховній Раді вже накопичилося понад десяток законопроектів про ринок сільськогосподарської землі, причому дискусія щодо них тільки загострюється. Експерти намагаються вгадати, якою буде ціна гектара, а якими — наслідки такого рішення. Влада ж і суспільство намагаються провести червоні лінії: варто чи не варто продавати нашу «годувальницю» іноземцям, якими мають бути інші обмеження та правила. Немає ясності й щодо ставлення людей до майбутніх змін: за одними опитуваннями, народ виступає за реформи, за іншими — проти.

Ми за! Або проти...

Останнє опитування КМІС показало: більшість українців виступають за надання права розпоряджатися землею, але виступають проти продажу її іноземцям. 73,2% опитаних висловилися за надання права власникам землі її продавати: така кількість респондентів сказала «так» на питання «Повинен чи ні громадянин України, який володіє землею, мати право вільно розпоряджатися нею, продати?». «Ні» сказало 18,4% наших співвітчизників. 40% опитаних сказали, що саме так вони відповіли би на всенародному референдумі, якби такий був організований. Щоправда, проти проголосували 63,7%.

Утім ставлення до іноземців як власників українських чорноземів серед українців залишається, м'яко кажучи, скептичним. 74,1% респондентів відповіли, що нерезиденти України не мають права на купівлю нашої ріллі, й тільки 18,8% погодилися би дозволити їм таку оборудку.

Утім ще одне опитування — Центру Разумкова — показало дещо інші результати: 56,3% міських і 59,2% сільських жителів висловилися проти скасування мораторію на продаж землі, при цьому і перші, і другі хочуть винести питання на референдум. Дуалістичні результати опитувань чітко віддзеркалюють різноспрямовані масові акції, що їх проводять під стінами органів влади. Так, лише впродовж одного тижня під стінами Верховної Ради збиралися аграрії з гаслами на кшталт «нашу землю продають іноземцям за безцінь», а Офіс президента штурмувала тисяча власників земельних паїв, наполягаючи, що продаж землі — це їхнє конституційне право.

Половину землі вже вкрали

Такий різнобіг в оцінках спостерігається навіть з урахуванням того, що народ чудово розуміє: землю розкрадають у гігантських масштабах. Міністр економіки Тимофій Милованов заявив: за роки незалежності вкрали половину державних сільгоспземель. Такими, на думку чиновника, є дані інвентаризації, що її проводить міністерство.

«Усіх завжди цікавить, що ж реально із землею. Ми всі разом чули, що у державних підприємствах усіх форм, разом з Академією аграрних наук, Міносвіти, інших, є близько мільйона 300 тисяч гектарів. Колись за документами так і було. В цілому ж інвентаризація держпідприємств показала, що в нас залишилося не більше 700 тисяч гектарів земель... За документами, мабуть, і справді 1 млн 300 тис. гектарів, — було у 1990 році. Але якщо зайти в кадастр, то там узагалі 500 тисяч гектарів, — сказав заступник міністра економіки Тарас Висоцький. — Давайте скажемо прямим текстом: за останні 30 років, за роки незалежності України, половину державних земель, по суті, вкрали».

Вкрали, за словами чиновника, через різні схеми: перереєстрували на інші компанії тощо. «Фізично ми ж розуміємо, що земля не зникла, фізично вона залишилася на території України, але у де-

ржавній власності її нема, — сказав заступник міністра. — Якщо ми говоримо про підприємства безпосередньо МінАПК, ми бачимо, що, за документами, мало би бути 111,2 тисячі гектарів сільськогосподарських земель, у кадастрі зареєстровано 67 тисяч. Завершується інвентаризація, але об'єктивно там буде 65, щонайбільше 70 тисяч гектарів». «Підприємство звітує: в нього є одна цифра, коли ж дивишся в геокадастр — бачиш іншу. Так, можливі помилки, ці помилки інвентаризація виявляє, але в результаті досить часто виявляється, що земля 5, 10, 15 років, рік тому була переведена за якимось рішенням на власність, на користь когось іншого», — резюмував Тимофій Милованов.

«Взагалі ж державної землі у нас налічується плюс-мінус 10 млн гектарів, але точної цифри ніхто не знає. Частина земель уже змінила своє призначення, на ній збудовані, наприклад, будинки. В Національній академії аграрних наук налічується 400 тисяч гектарів або 250 тисяч... Незрозуміло, скільки земель у тюрмі, Міноборони. Начебто 600 тис. га земель запасу роздали за останні роки бійцям АТО», — каже аграрний експерт Алекс Ліссітса.

Багато не купити ніхто

Утім нова влада, яка формально є слугами народу, до всіх цих народних вагань прислухається слабо. Тож норма вже ухваленого законопроекту має вирішити три проблеми. З одного боку, — знищення схем, які існували майже 20 років: різних напівзаконних варіантів продажу своїх паїв, зміна їх цільового застосування тощо.

Друге завдання, як пояснює влада: захист майнових прав українців. Тобто, якщо людині належить майно у вигляді паю, то вона має мати право продати його на законних підставах. А не через схеми про позичання коштів. Третя складова: ступінь відкритості ринку землі. Адже землю України заведено вважати національним багатством, яке, попри це, чомусь вперто не генерує багатства пересічних громадян, які обробляють цю землю.

А тому влада намагається зрозуміти, які обмежувачі варто закласти у процесі переходу до вільного ринку сільськогосподарської землі. Скажімо щодо площі. Експерти стверджують: якщо одна людина або компанія володітиме всією землею на території однієї об'єднаної територіальної громади, то таким чином можна буде вибудувати власну вертикаль влади. Таким чином з'явилось обмеження про 35% від усіх сільгоспземель громади.

Якщо, наприклад, територіальна громада володіє 30 тисячами гектарів ріллі, то в одні руки не можна буде продати більше десяти тисяч. На рівні областей обмеження становить 8% від сільгоспугідь. Якщо в одній з областей налічується, наприклад, 2,2 млн гектарів, то один претендент не зможе придбати більше 174 тисяч гектарів. У розрізі ж цілої країни ліміт має бути встановлено на рівні 0,5% від загаль-

ПРИВИД МОРАТОРІЮ

Селяни і пустота

Відкриття ринку землі не обкраде і не озолотить селян: вартість ріллі ще тривалий час залишатиметься стабільною, а економіка відчує позитивний вплив не раніше, ніж через рік

Іноземні інвестори точно не будуть скуповувати клаптики ріллі у сільських господарів, а зі зростанням ВВП доведеться зачекати.

Фото з сайта tuzlalive.ba.

ної площі сільськогосподарської землі: пів відсотка від 42,7 млн гектарів дорівнює 213 тисячам гектарів.

Але проблема кількості — це лише верхівка айсберга. Значно серйознішою є проблема продажу ріллі іноземцям. «Те, що я бачив у публічній площині, свідчить про підтримку президентом ліберального ринку землі в кабмінівському варіанті законопроекту. І він не бачить ніяких у ньому проблем», — погоджується Алекс Ліссітса.

Втім після того, як у понеділок аграрії перекрили низку автошляхів, президент Зеленський зробив крок назад: заявив, що винесе питання продажу землі іноземцям на загальноукраїнський референдум.

Іноземці не скуповуватимуть по одному-два гектари

При цьому існують і зовсім інші ідеї: законопроекти з відстрочкою права іноземців купувати землю та скоригованими обсягами володіння землею в одних руках. Утім саме такі варіанти експерти вважають компромісними та вартими уваги. «У нас уже існує аграрний ринок. І якщо зараз почати переформатовувати цей ринок, то подібні спроби можуть нам дуже дорого обійтися, — продовжує Ліссітса. — Якщо ми, наприклад, відкриємо ринок землі і запровадимо обмеження для одного власника в тисячу гектарів, — почнеться хаос. Падіння тільки виробництва зернових, наприклад, на 10% — це втрата потенційно близько 7 млн тонн зерна, кожна тонна з яких могла б принести економіці щонайменше 150 доларів».

А тому у аграрному середовищі вважають, що першочергове право викупу земель варто закріпити за сільгоспвиробниками, які вже працюють на землі та обробляють свої площі. «Ринок землі вже працює, — каже експерт. — Він існує, і на землю є конкретна ціна, яку фіксують у своїх угодах нотаріуси. Це ціна, яка сформувалася в ході продажу земель, так званих ОСГ, що належать колишнім держслужбовцям, соцпрацівникам і атош-

никам. Це по два гектари в руки, тут таємниці немає».

Вартість землі, за його словами, коливається в різних регіонах від 750 доларів на піщаних ґрунтах до 2500 доларів за гектар чорнозему. «І я вважаю, що ціни сильно нікуди не стрибнуть, — стверджує Ліссітса, — Треба подивитися на ринки, які відкривалися до нас. За вартістю оренди землі ми вже за ціною наблизилися до східноєвропейських країн. А той варіант, який запропонований зараз, дуже схожий на словацький сценарій. Тому що у Словаччині, щоб купити землю, потрібно її обробляти до цього протягом певного періоду часу. Поблизу Братислави земля може коштувати і 8 тис. доларів, і 10 тисяч доларів. А якщо дивитися в бік України, до Кошице, тут ціна не перевищує 2 тисячі доларів».

Росіяни, за словами учасника ринку, відкрили ринок землі в 2002 році. «Але вартість їхніх угідь дуже далека від Нідерландів. У Краснодарському або Ставропольському краї ціна дійсно зросла до 3-4 тис. доларів, іноді навіть до 5 тисяч. У всіх інших регіонах такого зростання немає. Тому говорити, що українська земля наздожене за ціною голландську, абсурдно. Так не буде», — стверджує експерт. Також, на його думку, іноземці не планують заходити на первинний ринок. «Ім нецікаво буде ходити по ринку і збирати масив по-

2-3 гектари. Ви що думаєте, прийде якийсь американський фонд, який займеться збором ста підписів у ста нотаріусів, щоб зібрати собі земельний банк? Потім розбереться з цими польовими дорогами, щоб мати до ділянок доступ... Це нонсенс, цього не буде. Іноземці можуть зайти, якщо продаватимуть конкретне підприємство НААН із близько 7 тисячами гектарів землі. Це логічно. Але не розповіді про те, що всю Україну скупить якщо не китаєць, то араб. На первинний ринок іноземці не зайдуть. Тут масиви будуть формувати українці».

Результати будуть не завтра

Сьогодні, як стверджують експерти, майже всі великі холдинги підтримують відкриття ринку землі. Середні виробники — наполовину. Дрібні фермери та особисті домогосподарства майже всі проти. Причиною часто називають побоювання виходу бізнесу в легальне правове поле. Адже сьогодні значну частину земель обробляють по-чорному: за заниженими ставками оренди, власники земельних паїв отримують субсидію, бо нібито доходів немає, або вирощене зерно продають без сплати податків. А прозорі правила одразу ж змінять цю ситуацію: земля потрапляє в реєстр, ведеться облік.

Зрештою, важливий нюанс земельної реформи — економічні результати держави і вплив ринку землі на зростання внутрішнього валового продукту. Наша влада вже поспішила заявити, що після скасування мораторію ВВП зросте на 2%. «Це може бути: цілком ймовірний сценарій за умови, що правильно виставити державні землі на продаж, спростити реєстрацію договорів купівлі-продажу з тим, щоб держава отримала 5% від кожної угоди. Прийдуть інвестиції, податками з продажу повиніть держскарбниця. Але зростання на 2-2,5% можливе не в наступному році. Якщо реформа набуває чинності з 1 жовтня 2020 року, то такого впливу на економіку точно варто чекати не раніше 2021 року», — резюмує Ліссітса. ■

А ТИМ ЧАСОМ...

Продали — віддали фермерам

Міністерство економічного розвитку хоче використовувати гроші від продажу державної землі на підтримку фермерів. У бюджеті на 2020 рік на підтримку фермерів, за словами міністра економіки Тимофій Милованов, передбачено 4,4 млрд грн. «Нам необхідно близько 8,5 млрд грн», — сказав він, наголошуючи, що на підтримку аграрної галузі необхідно спрямовувати не менше 1% від ВВП. «Зараз 8,5 млрд грн у нас немає. Ми пропонуємо частину коштів від продажу землі скерувати на підтримку фермерів», — сказав міністр.

ПОДВИЖНИЦТВО

Люди вмирали
мовчки, покiрливо

Колишній водій Валентин Голяник об'їздив на велосипеді всі села Кобеляцького району й зібрав свідчення старожиливі про Голодомор

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтавська область

Валентин Голяник, житель села Перегонівка, що в Кобеляцькому районі Полтавщини, все життя пропрацював водієм. Його водійський стаж — 42 роки. Над вибором професії, за його словами, довго не думав: коли закінчував 10-й клас середньої школи, у віці 45 років помер батько. Мати лишилася сама з трьома дітьми, бідність була страшна, тож юнак волів чимшвидше закінчити якісь курси й почати заробляти, аби допомагати неньці.

«Мені було настільки образливо,
що з п'яти братів лишився я сам»

«Я ходив до 2-го класу, коли в 1947 році батько повернувся з війни. Пам'ятаю: пізно ввечері поріг переступив високий худорлявий чоловік у військовій формі й прорік: «Я ваш татко». А моя сестра Юлія 1941 року народження (на жаль, нині вже покійна) у мене й питає: «Ти знаєш, хто такий «татко»?» Потім він, було, просив: «Називайте мене батьком», а ми у відповідь ховалися за маму. І навіть якщо хотіли про щось довідатися в нього, зверталися до неньки: «Мамо, спитай у батька...» Якось навесні отам у дворі ми удвох із ним саджали яблуню: він копав ямку, а я тримав саджанець. І тут мене мов струмом електричним ударило: так це ж мій татко, найрідніша у світі людина! Іще за сіло в пам'яті: якось разом із ним ішли на Ворсклу купатися. Проходячи повз двір, у якому жила вдова, батько звернув увагу на те, що її хата без вікон (вони були замазані глиною). На ту пору він уже був головою колгоспу, тож дав розпорядження негайно зробити вікна. Я тоді подумав: ніхто інший із керівництва на це не звертав уваги, а батько враз помітив — от який у мене татко! — ворухить спогади 81-річний Валентин Платонович. — І коли я вже працював водієм вантажівки (а возити доводилося зерно, овочі, цемент тощо), то колеги, було, ні-ні та й наберуть чогось додому в мішок. А я не міг, бо батько ніколи нічого не крав. І мені було совісно перед ним. Інші ж водії казали: дурень ти, мовляв, возиш то те, то се — і нічого собі не візьмеш».

За словами Валентина Голяника, батько про голод ніколи не згадував — тому було все ніколи. Повернувшись із фронту, він разом із односельцями побудував електростанцію (вона досі збереглася), завдяки чому світло в Перегонівці з'явилося навіть раніше, ніж у райцентрі. А мати часто про це розказувала, хоч тоді на цю тему й не можна було говорити. Саме завдяки їй пан Валентин дізнався про те, що в 1933-му помер від голоду його брат Олексійко — тому було всього 1,5 року, він лише вчився говорити. «Можливо, його могла б врятувати торбинка пшоно, яку приховувала мати. Проте батька зачинили в сільській раді й тримали три дні без їжі — таким чином змусили принести те пшоно. Не стало й мого другого брата Андрійка, і третього — Володі, і сестри Віри. Останнім уже під час війни помер Славко. Мама розповідала, що люди в селі Василівка, де ми жили до того, як у 1939 році татка направили до Перегонівки піднімати відсталий колгосп, ловили та їли жаб. І це ще не найстрашніші спогади. Може, у мене така натура, але я сприймав ту інформацію дуже болісно, — зізнається Валентин Голяник. — Мені було настільки образливо, що з п'яти братів лишився я сам. Від голоду в 1933-му померли й мої бабусі. А дідуся по маминій лінії Федора забрали разом із померлою ріднею іще живим. До речі, Поліна Карпінська, котра була членом похоронної бригади (її вже немає серед живих), підтверджувала, що траплялися випадки, коли охлялих від голоду

людей живцем відправляли до могили. Таким чином, окрім матері, багато чого на тему Голодомору чув від сусідів чи й просто односельців. Тоді ще не думав про книгу й цих спогадів не записував. Але все відкладалося в моїй голові».

Записувати спогади живих свідків Голодомору Валентин Платонович розпочав, уже вийшовши на заслужений відпочинок. «Дружина Марія Семенівна, у минулому вчителька, ставши пенсіонеркою, дуже переживала через свою незатребуваність. А я — ні, — посміхається літній чоловік. — У мене був старенький велосипед, тож зі своєї останньої вантажівки, на якій пропрацював 15 років, я пересів на нього й почав їздити по селах нашого району. Навіть тоді, у 90-х роках минулого століття, тема Голодомору була ще закритою. Приїжджаю, було, в якесь

Активіст Данило Палівець, шукаючи зерно, розвалив піч у хаті
Василя Гнатовича. Із цієї багатодітної сім'ї вижили тільки дочка
Дарина та син Пантелеймон.

село, зустрічаю людину в літах і цікавлюся, чи є тут старожили, які можуть розповісти про голод. Спершу записував спогади ручкою в зошиті, але це було дуже незручно: якщо наступного дня не перепису начисто, днів через три вже не розберу своїх карлук. На ту пору я познайомився з Володимиром Бойчуком — у 1939 році, коли той був іще зовсім малим, його батьки виїхали з України у Францію. А оскільки його теж дуже цікавить тема Голодомору, хтось і підказав йому про існування такої людини, як я. Відколи ми познайомилися, він неодноразово приїжджав до Перегонівки, востаннє був минулої весни. Так от, Володимир Іванович подарував мені диктофон, тим самим значно полегшивши мою працю. Відтак я почав записувати спогади на цей пристрій, а потім прослуховував їх, за потреби міг прокрутити назад».

Бувало, крутячи педалі, пенсіонер долав
і понад сто кілометрів на день

Розпочавши із Перегонівки, пан Валентин згодом поїхав до Василівки, де свого часу жила його рідня. Один із місцевих старожиливі — Корній Суліма — якраз і розповів сумну історію про його діда Федора. «Коли зайшли до хати забирати небіжчиків, які лежали покотом, то, аби зайвий раз не їхати, разом із ними забрали й дідуся. Він знесиленим голосом запитав: «Куди ви мене везете? Я ж іще живий...», але на це ніхто не зважав. Від всеохоплюючого голоду багато хто тоді втрачав людську подобу, — переповідає Валентин Платонович. — Дідуся так і поховали живцем... Іще багато чого повідав Корній Іванович про своє багатостраждальне село. Я тоді поцікавився, скільки його односельців скоїв голод. І він попросив приїхати наступного дня. А за нашої наступної зустрічі передав мені довгий список, у якому згадав поіменно всіх померлих. Я просто здивувався: літ-

Валентин Голяник створив свого роду реквієм за убієнними голодом земляками, черпаючи факти з пам'яті очевидців тієї страшної трагедії.

Фото Костянтина БОБРИЦЕВА.

ній чоловік, а отака пам'ять! Раз так, думаю, треба шукати отаких людей. Дружина за мене тоді все хвилювалася, бо я виїжджав із дому рано-вранці, а повертався затемна. Намічу, було, собі якесь село, подивлюся на карту (я ж водій за фахом) — і, аби скоротити відстань, вирушаю до нього навпростець».

Бувало, ентузіаст, хоч йому на ту пору перевалило за шостий десяток, долав і понад сто кілометрів на день. Отак, крутячи педалі, об'їздив увесь район — побував у 40 селах. Навіть власну карту склав, зазначивши, скільки людей сконало від голоду в тому чи іншому населеному пункті (звісно, там, де зміг про це довідатися). А ще — мартиролог земляків, убієнних Голодомором 1932—1933 років. Тут же наведені просто голі факти, а також болючі спо-

відувачка патронату) побачила це й сказала: «Що ж ти оце робиш, барбосе?». Той одказав: «А що, буду по неї другий раз їхати? Завтра вона все одно помре». Жінка забрала напівживу дівчинку й урятувала її від смерті. Будучи дорослою, Зіна дякувала своїй рятівниці».

— Уляна Марушевська: «Уляна переселилася з-за річки. Старший син помер від голоду зразу, а менший ходив селом — якщо хтось давав «ліпленик», читав молитву. А згодом хлопця не стало: знайшли його в сараї накритим рядниною з обрізаними м'якими місцями. Мати теж незабаром померла».

«Тепер, оглядаючись назад, іноді собі міркую: Валентине Платоновичу, яку ти велику справу зробив! — ділиться подвижник. — Але тоді про це не думав. Мною керувало одне: поки ще живі свідки тих страшних подій, потрібно зібрати по крупицях і записати їхні свідчення про тих, хто сам про себе вже не може нічого розказати. Тож я поспішав. До того ж Корній Іванович з Василівки їздив кілька разів. А якось вирішив знову навідатися його, бо, ви ж знаєте, у процесі роботи завжди виникають якісь питання. Приїжджаю — а його дочка сумно повідомляє: батька вже немає... А переді мною неначе наглухо зачинилися двері: усе, у минуле немає ходу. От і в селі Солошине (це мала батьківщина відомого українського письменника Павла Загребельного), за 50 кілометрів звідси, мені багато чого розповіла 98-річна жінка, котра тривалий час мала дружні стосунки з Павлом Архиповичем. Останнього ж разу поїхав до неї, а вона тільки сміється — уже помутнів розум. От як у житті буває».

Повернув із небуття десь 3—4 тисячі
прізвищ померлих від голоду земляків

Десь 3—4 тисячі прізвищ земляків, померлих мученицькою смертю від голоду, Валентин Голяник повернув із небуття. «Кожна розповідь свідків геноциду українського народу — то трагедія, сумна пам'ятка минувшини. Коли їх переписував, у мене боліло серце і сльози мимоволі котилися з очей. Безневинно загублені люди, мов живі поставали переді мною. Можливо, міг би ще більше зробити. Але увесь час сумнівався, чи потрібні комусь мої пошуки, я ж не журналіст чи письменник, у мене освіта, окрім середньої школи, — 4-місячні водійські курси. Хоч загалом знання здобував із книг, ними в мене заставлені й хата, і гараж. Бувало, не пропускаючи жодної можливості відвідати книгарню, привозив їх із кожної поїздки Україною, а щоб не сердити дружину, бо вдома ж книжок і так забагато, одну з них тримав у руках, а дві інші ховав за пазухою. Мушу зізнатися, записи спогадів свідків Голодомору далися мені важко ще й тому, що кожен із них так «кучеряво» висловлював свої думки й викладав факти, що я, було, і по 5—7 разів переписував, аж доки не відчував, що це вже можна читати. При цьому зберіг стиль кожного оповідача. Було, так довго переписував, що, коли вставав із-за столу, мене аж хитало — неначе горілки напився».

гади про тих небагатіях односельців, хто дивом лишився живим: Михайло Черевко: «Особливо страшним був 1933 рік. Як тільки ніч мине, знову везуть померлих на кладовище. А я жив у десяти метрах від нього. Піду подивитися, кого привезли. Трудно було впізнати: людина висихала, сама шкіра та кістки лишалися. Спершу ховали кожного померлого окремо, та згодом не встигали, бо народ знесилився. Тоді сільрада змушувала копати ями загальні. Покладуть тіла в ряд, загорнуть землею, а собаки то руки вигребуть, то ноги обгризуть. Хоча й собак було мало. Люди і їх їли — голод змушував».

— Григорій Сула: «Григорія за те, що зірвав у городі цибулю й роздав голодним сусідам, батько Левко Прокопович замкнув у погребі, а коли хлопець помер, сам відвіз на кладовище, говорючи людям: «Ось і мого Гриші не стало».

— Оксана Марушенко: «В Оксани Микитівни під час голоду вкрали останню годувальницю — корову. Коли це виявилось, жінка кинулася в річку й утопилася».

— Василь Каблукча: «Активіст Данило Палівець, шукаючи зерно, розвалив піч у хаті Василя Гнатовича. Із цієї багатодітної сім'ї вижили тільки дочка Дарина та син Пантелеймон».

— Галина Гриценко: «Мама завжди плакала, згадуючи, як вона боялася цокнути порожньою мискою, щоб дворічний синок не почув і не став просити їсти, бо що вона мала дати, якщо активісти забрали все до крихти? Хлопчик сидів біля неї, скручував кінець ружника й жував».

— Володимир Карпінський: «Моя мати Поліна Гаврилівна була членом похоронної бригади, то вона розповідала, як страшно було заходити до хат, де вимерли всі люди».

— Марія Яковенко: «Звозив померлих Олександр Душка. Одного разу привіз іще живу дівчинку Зіну. Химка Каблукча (за-

Коли всі свідчення переписав начисто, кинувся видати книгу, а грошей катма — жодного багатства Валентин Платонович за все життя так і не нажив, бо мав зовсім інші пріоритети. «Здавалося б, усі мали вхопитися за таку книгу, подякувати. Так ні, моя праця нікого не цікавила, — розчаровано говорить пан Валентин. — До кого не звертався по допомогу — усі відмовляли. Одного ж разу наважився завітати до кобеляцького костоправа й непересічної особистості Миколи Касьяна (я добре знав його батька). Заходжу до кабінету народного лікаря й виймаю із сумки великий стос переписаних начисто спогадів про Голодомор. Микола Андрійович усе це взяв і повідомив: прийде, мовляв, через два тижні, аби дізнатися про результат. Приходжу, а він і каже: «Неси у видавництво, я за все заплачу». Так Микола Касьян став першим, хто по-справжньому оцінив зібраний мною матеріал. Повернувшись додому, поділився радістю із дружиною. Та в слюзи: «Оце справжня людина!» На жаль, Марія так і не побачила моєї першої книги — напередодні її виходу у світ дружини не стало...»

Відгук на книгу Валентина Голяника «Трагічні сторінки моєї Вітчизни. Голод 1932—1933 років у Кобеляцькому районі на Полтавщині» поміж інших знаних особистостей написав і його відомий земляк Павло Загребельний, котрий і сам пережив жахливі голодні роки: «Моє полтавське село Солошине Кобеляцького району простягалось вздовж Дніпра кілометрів на десять-п'ятнадцять. На тім боці Дніпра навпроти Солошиного були села Мишурин Ріг Дніпропетровської області, Куцеволівка, Деревка, Успенка Кіровоградської. Півень співав одразу на три області. У тридцять третьому півні лишилися тільки на рушниках... Скільки людей жило в моєму селі до голоду? П'ять або й десять тисяч. Точне число знав хіба що фінагент Прокіп Жила, по-вуличному Пакілець. А скільки померло? Ніхто й досі не знає... Люди вмирили мовчки, покіриливо, якось ніби зовсім непомітно. Щезали навіки в страшній каламуті, яка нависала над нашим селом, свинцево-сіра... Ще одне, окрім безбарвності світу вмирення, вражало мене: незбагненна байдужість тих, хто вижив, до померлих, ніхто не згадував їх ні в перші дні й місяці, ні в наступні роки й десятиліття... Ми упродовж цілих десятиліть жили на кладовищах, не помічаючи їх, не цікавлячись, хто там похований, які їхні імена... Не письменник, не журналіст, не кар'єрний історик зі столичного інституту національної пам'яті (досі ніхто не знає, що воно таке), а простий шофер із села Перегонівка Кобеляцького району сів на велосипед, об'їздив усі села свого району, за площею більшого, ніж велике герцогство Люксембурзьке, знайшов там ще живих свідків голоду 1933-го, записав їхні розповіді, уклав списки померлих і за сприяння нашого славетного лікаря Миколи Касьяна видав книжечку з іменами тих, хто вже ніколи не заговорить, не обізветься до нас, не назве світові своїх батьківських прізвищ».

Валентин Голяник став членом Асоціації дослідників голодоморів в Україні, неодноразово брав участь у зібраннях цього громадського об'єднання в Києві, де високо оцінили його подвижницьку працю з увічнення пам'яті жертв Голодомору. А 2008 року був нагороджений державною відзнакою — орденом «За заслуги». Книга про голод у Кобеляцькому районі завдяки меценатам уже пережила чотири видання. 85-річний Володимир Бойчук обіцяє видати її й у Франції — українською й французькою мовами, уже навіть привіз автору контрольний примірник. Аби тільки Господь щедро відміряв йому віку, щоб чоловік встиг задумане втілити в життя.

Книга свідчень про голодне лихоліття — не єдина в доробку автора. «Ще коли збирав свідчення про голод, літні чоловіки попутно розповідали мені й про війну — причому такі речі, про які я ніде не читав. Тому, видавши книгу про Голодомор у нашому районі, я взявся за впорядкування й цих спогадів. А опісля віддав данину пам'яті своєму батькові Платону Голянику, присвятивши йому книгу, аби його онуки знали, якою достойною людиною був їхній дід. Завдяки небайдужим людям видав її», — ділиться творчими здобутками Валентин Платонович, котрий зробив неопіненний внесок у відтворення правди життя. ■

Дмитро ДЖУЛАЙ, Влад КРИЛЕВСЬКИЙ

(Сайт radiosvoboda.org)
100 тисяч, мільйон, 4, 7, 10 і навіть 15 мільйонів загиблих. Жертви голоду стали політичним інструментом. Одні цілеспрямовано їх занижують, а інші — завищують. Скільки ж насправді загинуло від Голодомору і чи був він штучним?

Липень 1941 року. Німецькі війська стрімко наступають. Радянська влада вирішує знищити частину документів київських архівів. Серед них — статистика населення України в період голоду. Намагання приховати правду небезпідставні. Уже незабаром в окупованому німцями Харкові український агроном-економіст Степан Сосновий працює над підрахунками кількості жертв Голодомору. Він перший, хто робить це науково, на основі статистики. Але без важливих даних, які знищила радянська влада.

Однак, як виявиться, вони збереглися. У Москві. Точніше — їх копія. П'ять років тому українські вчені з Інституту демографії та соціальних досліджень імені Птухи скопіювали й привезли ці документи до України.

Архівний документ із фондів Російського державного архіву економіки. В ньому міститься інформація про смертність в Україні за віком і статтю у 1933 році. Таких документів у київських архівах немає.

Саме ці українські вчені разом з американськими дослідниками вперше зробили повномасштабне дослідження демографічних втрат від Голодомору. Їхні підрахунки — наукові, а не політичні.

Втрати від Голодомору

Щоб зробити це, вчені на основі віднайдених архівних документів реконструювали статистику народжуваності і смертності населення України між 1927 і 1939 роками. З даних прибрали фальсифікації радянської влади.

Потім, після визначення реальної статистики, від загальної кількості усіх померлих у роки Голодомору відняли тих, хто помер і так би своєю смертю. Вчені виявили: через надсмертність від Голодомору в 1932 році загинули 250 тисяч людей, у 1934-му — коли всі думали, що голод закінчився — 160 тисяч, а у 1933-му — 3 мільйони 530 тисяч. Всього близько 4 мільйонів (3,9). Також через голод не народилися ще близько 600 тисяч.

Тобто загалом від Голодомору Україна втратила близько 4,5 мільйона людей. Практично всі загиблі — селяни.

Цифри вражають. Адже навіть під час жорстокої німецької окупації смертність на селі буде втричі меншою.

Але чому така велика смертність? Жахливі погодні умови? Однак голод через посухи та неврожай траплявся в Україні і раніше, але ніколи не гинуло стільки людей. І це перше, що свідчить про штучність Голодомору.

Більшість померла у 33-му році. Точніше лише впродовж шестимісячів. Найбільш смертоносним став червень. Так масово й швидко від природного голоду не гинули ніде й ніколи у світі.

І це свідчить — у селян забирали не лише зерно.

«Керований голод»

Однак не всі регіони України постраждали від голоду однаково. І це ще одна деталь, яка свідчить про його штучність.

Під час голоду 1921-23-го та 1946-47 років найбільше страждали мешканці українського півдня. Це закономірно, адже саме цей регіон в Україні традиційно потерпав від засух й відповідно — неврожай. Однак у 1933 році відбувся абсолютний протиприродний голод.

За новою статистикою, більшість людей загинули від голоду не на півдні, а в центрі. Це сучасні частини Київської, Полтавської, Черкаської областей. Останні дві входили у 1933 році до Харківської області.

У тодішніх Київській і Харківській областях померло понад 2 мільйонів людей, натомість у Дніпропетровській, Одеській та Донецькій — близько 900 тисяч. Це відкриття стало справжньою сенсацією.

■ ВЕРСІЇ

Убиті Голодомором

Реальна кількість жертв та докази штучності

Вони також виявили: найменша кількість загиблих — у Донецькій та Чернігівській областях. І це теж не випадково. Чернігівщина — важкодоступний, болотистий і не надто родючий регіон. Тому з колективізацією там не поспішали. Їжу можна було знайти в лісах.

Донецька область — надважливий індустріальний центр усього СРСР. Від його стабільності залежало утвердження режиму Сталіна.

Південні області — Дніпропетровська та Одеська — основні виробники хліба. І саме туди після довгих місяців голоду влада спрямувала продовольчу допомогу, адже наближалася весняна посівна кампанія 1933 року. Але зробила це не для того щоб врятувати людей. Хтось мав засіяти родючі поля українського півдня. Мертві цього б не зробили. Нехліборобний центр невідповідно залишили без допомоги.

Саме на Київщину та Харківщину надіслали найбільшу кількість буксирних бригад, які займалися обшуками селянських садів. Це одне з можливих пояснень, чому центр постраждав набагато більше від півдня України.

Голод був штучним, а масова смертність — це наслідок жорстоких репресій і реквізиції їжі. Так селян карали за опір.

План хлібозаготівлі, через виконання якого у селян і шукали начебто «вкрадене» колгоспне зерно, був свідомо завищеним. За два роки до Голодомору з України «вичавили» стільки зерна, скільки дали разом усі хліборобні регіони європейської Росії. Саме тоді селяни й почали голодувати.

Як видно зі статистики, врожай був хорошим. Але у 1932 році від уже знесилених і голодних селян вимагають так само багато. І це вже був смертельний план.

Україна постраждала від голоду не більше від інших?

Існує думка, що голодували в усьому Радянському Союзі й Україна постраждала не більше, ніж інші республіки. Однак учені й тут зробили свої підрахунки.

В Україні загинуло таки найбільше людей. Росія посідає друге місце за абсолютними втратами. У Казахстані загиблих утричі менше.

Однак якщо рахувати втрати відносно всієї кількості населення, то в Казахстані ймовірність померти була найвищою.

Втрати України — дуже високі. У відносному вимірі вони у 4 рази вищі, ніж у Росії. Проте масово від голоду у Росії гинули лише у певних регіонах. Це були Кубань, де українців було щонайменше 50%, і жителі Республіки Німців Поволжя.

Ще з 1919 року УНР офіційно вважала Кубань своєю. Таке бачення поділяв спочатку й український радянський уряд. Однак офіційно приєднати Кубань та інші території з українською більшістю не вдалося, хоча такі вимоги

неодноразово висувалися Москві. Проте у тих районах почалася бурхлива українізація.

У грудні 1932-го Сталін різко її придушив. Невдовзі на Кубані, як і в Україні, у селян заберуть усю їжу. І саме там з'являться перші села, занесені на так звані «чорні дошки» — списки «неблагонадійних» населених пунктів та господарств.

Уже невдовзі цей адміністративний прийом повної ізоляції застосують по всій Україні. На них потраплять сотні сіл, які не зможуть виконати завідомо нереальні плани хлібозаготівлі.

Ці «чорнодошкові» села повністю заблокують. Селяни повільно й масово гинутьимуть у голодних муках.

Кордони України та Кубані теж закрийють. Людям не даватимуть рятувати своє життя навіть втечу.

Боротьба цифр

Степан Сосновий, який працював над підрахунками в окупованому нацистами Харкові, таки опублікував своє дослідження. Невдовзі після війни НКВД його арештує. Сосновий отримає 25 років в'язниці.

Попередньо вважали, що Сосновий назвав цифру у 7,5 мільйона померлих. Ця цифра стала популярною серед української діаспори. Її об'єктивність напівлегливо відстоюють деякі українські вчені та державні інституції. У школах рекомендують використовувати вчителям саме цю цифру.

Однак учені із Інституту демографії пояснюють: вона перебільшена.

Щоб вийти при таких втратах на чисельність населення, зафіксованого у переписі 1937 року, в Україні мало б народитися на 3 мільйони немовлят більше. Такий бебібум неправдоподібний. Жінки фізично не могли так багато народжувати.

Також, щоб компенсувати втрати, можна було завести людей в Україну. Але за цей час у сільську місцевість перевезли лише 130 тисяч людей.

Та й навіть сам Степан Сосновий писав, що його попередні результати — неточні. Вчений вважає: реально загинуло близько 4,8 млн людей.

Його оцінка втрат не надто відрізняється від сучасного дослідження українських учених, яке ми використали у цьому дослідженні.

Голодомор 1932—1934 рр.

4,5 мільйонів життів. Жахлива кількість людських втрат, яких зазнала Україна від штучного голоду.

Левко Лук'яненко, майбутній автор Акта про незалежність України, не помер у голод лише завдяки гнилій картоплі, яку зміг сховати його батько.

Василь Барка, письменник, який розказав світу про Голодомор, вчителюючи на Кубані, дивом уцілів у голод. Олесь Гончар, класик української літератури, врятувався завдяки сухарям, які вдалося дістати його бабусі.

Але понад чотири мільйони не вижили. Понад півмільйона не народилося. Помер кожен восьмий мешканець України. Ми ніколи не дізнаємося, ким вони могли б стати. ■

Матеріал зроблений на основі: наукових досліджень колективу Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України: Н. Левчук, О. Рудницького, О. Гладун, Н. Кулик у співпраці з О. Воловиною (Університет Північної Кароліни, США) та Українського наукового інституту Гарвардського університету; наукової статті О. Салтана «Історична цінність дослідження агронома-економіста С. Соснового у висвітленні подій Голодомору на шпальтах газети «Нова Україна» (рукопис).

ДОСВІД

Пливе човен
всього повен

Переживши часи промислового розквіту і занепаду, польське місто Лодзь дає нове життя давно покинутим фабрикам

Ліна ТЕСЛЕНКО

Київ—Варшава—Лодзь

На гербі міста Лодзь зображено човен із веслом. Власне, назва так і перекладається з польської — лодія (човен). Проте от дивина: жодної річки на території міста ви не побачите! Але так було не завжди, колись територією Лодзі протікало аж 18 невеликих річок. Із часом, кажуть, одні з них висохли і зникли, а інші «пішли» під землю.

Як свідчить давня легенда, першого поселенця сюди якраз і принесла лодія. У пошуках кращої долі один молодий чоловік сів у човен та й поплив за течією. Вночі спіткала мандрівника гроза. Він пристав до берега, аби переждати бурю. А коли вранці роздивився, в які красиві місця його занесло, вирішив лишитися, бо знайшов свою землю обітовану...

Промислове минуле

Ще років 30 тому Лодзь була великим промисловим містом. Тут варили відому на весь світ горілку і ткали чудові тканини. Ткацькі мануфактури працювали в місті ще з XVIII сторіччя, продаючи свій крам далеко за межі Польщі. Місцеві на повному серйозі кажуть: «Раніше дві третини Китаю були вдягнені в одяг із лодзьких тканин, а нині — все з точністю до навпаки». У повоєнні роки, з приходом советів, усі приватні фабрики були націоналізовані. Вони ще довгенько носили імена Сталіна та Держинського. Правда, після смерті «батька народів» їх одразу спекалися — імена радянських вождів були геть нікудишньою «рекламою» на світовому ринку.

У пострадянський час доля польських державних підприємств (як і в Україні) була незавидною: старі зв'язки руйнувалися, сировині і замовлень не було, тож лодзькі текстильні фабрики закривалися одна за одною. Колись успішне промислове місто перебувало в глибокій депресії, мешканці, які масово залишалися без роботи, тікали в пошуках кращого життя. Саме тоді Лодзь втратила статус другого найбільшого за кількістю населення міста в Польщі, поступившись Кракову, і досі собі його так і не повернула.

Мабуть, не треба зайве переповідати, як виглядають покинуті підприємства. Лодзь цілком могла стати сумною ілюстрацією минулого процвітання. Але тут вчасно зрозуміли, що фабрика, яка вже не виробляє тканини, все одно може давати прибуток, правда, в інший спосіб. Ревіталізація стала справжнім порятунком для покинутих підприємств. Це слово, що означає дослівно «повернення життя», супроводжуватиме нас, українських журналістів, у Лодзі мало не на кожному кроці. Зрештою, навіть готель Товасо, в якому нас потелили, — це теж колишня тютюнова фабрика, яка пройшла процес ревіталізації.

Мануфактура, на якій відпочивають

Приклад успішного «повернення життя» можна побачити на колишній мануфактурі най-

більшого в Лодзі фабриканта Ізраеля Познанського. Тут свого часу працювали 6 тисяч осіб. А тканин за роки існування фабрика виткала стільки, що земну кулю вистачило б підперзати не один раз. Тепер же тут — улюблене місце відпочинку лодзян. Наскільки воно популярне, стає зрозумілим, коли у вихідний день перед в'їздом до «Мануфактури» вперше за три дні наш автобус потрапляє в корок.

Готель, кінотеатр, басейн, розважальні заклади для дітей, кафе, ресторани, супермаркети, крамниці — чого лишень немає в цьому торгово-розважальному комплексі! На площі в центрі «Мануфактури» влітку можна сміливо засмагати — для цього тут у сезон облаштовують справжній пляж із піском, пальмами і лежачками, а для водних процедур є 300-метровий фонтан. Взимку ж тут заливають найбільшу в місті ковзанку.

А щоб первісне призначення цього об'єкта в пам'яті лодзян не стерлося, на території «Мануфактури» створено Музей фабрики.

Варто зазначити, що з підприємствами місту почастило — більшість із них була збудована ще у XVIII столітті. А в ті часи навіть до будівництва фабрик підходили зі смаком. Тому корпуси цих підприємств із красивою темно-червоною цегли — справжні пам'ятки архітектури (і це без перебільшення — вони внесені в охоронні реєстри).

Сам процес ревіталізації в дії нам продемонстрували на прикладі колишньої горілкової фабрики. «Після модернізації у 1960-х роках цей завод був найсучаснішим виробництвом спиртних напоїв на теренах країни, — розповідає наш гід. — Тут виробляли найвідоміші сорти горілок. Зокрема, придумали рецепти знаменитих настоянок «Жолондкова» та «Жубрувка». Та навіть найсучасніше з часом стає морально застарілим. Так сталося і з лодзьким підприємством, яке наприкінці минулого століття втратило свою провідну роль у вино-горілковому виробництві. В 2007 році з конвеєра зійшла остання пляшка спиртного, і фабрику закрили.

Масштаби «Мануфактури» вражають: комплекс займає 27 гектарів.

Колишня ТЕС виглядає просто космічно.

Нині на підприємстві активно тривають завершальні роботи — до кінця року Monopolis (цю назву далеко видно з труби колишньої котельні) мають здати. «Не дивуйтеся, якщо побачите поряд із польськими попереджувальними написами і написи знайомою вам мовою — на будівництві працює багато українців», — каже наш гід. Більшість приміщень тут здаватимуть в оренду під офіси. Також передбачені театр, художня галерея, ресторани, атракції для дітей. А ще буде багато зелених насаджень, яких на колишньому заводі не було. Відпочивати буде затишно і приємно.

Уроки фізики на... ТЕС

Робити гарні об'єкти зі старовинних і вже самих по собі красивих приміщень — справа ніби нескладна. Зрештою, це не завод «Більшовик», подумає хтось. Але в Лодзі спромоглися вдихнути нове життя навіть у, на перший погляд, безперспективний об'єкт — приміщення колишньої ТЕС. Ну що, здавалося б, може бути нуднішим? Але сьогодні тут діє цікава і популярна атракція — Центр науки і техніки ЕС1 (такою була назва електростанції в минулому). Відвідувачі можуть побачити, як працювала колись ця ТЕС (за допомогою шумових та візуальних спецефектів навіть імітують вибух, який колись стався на станції). А ще тут можна поповнити свої знання із фізики, хімії, механіки, оптики, електроніки — експонати і спеціальне обладнання в поміч! Невипадково школярі — основні відвідувачі Центру, бо уроки в Центрі особливо цікаві. А ще тут діє сучасний планетарій,

Ану ж заграйте, маестро!

Національний центр кінокультури, сферичний 3D-кінотеатр. Чимало приміщень здають в оренду. Безперечно, це досвід, якого варто повчитися і нам, українцям.

Ще одне унікальне місце в Лодзі — мікрорайон «Ксьонжий Млин», у минулому — промислова імперія фабриканта Кароля Шайблера. Цей фабрично-житловий комплекс складається з власне фабрики, пожежного депо, клубу, лікарень — для дітей та дорослих, школи, житлових будинків для працівників, магазинів, розкішних віл і палаців дирекції, паркового комплексу і навіть власної залізниці. Це місто в місті було збудоване ще в позаминулому столітті і збереглося прак-

тично в первісному стані. Правда, фабрика давно не працює, а величезне приміщення її прядильного цеху після ревіталізації перетворилося на житловий будинок преміум-класу. В пожежному депо давно працюють не пожежники, а «білі комірці» — тут розташовані офіси. А в колишніх складах можна смачно пообідати в затишних ресторанах і барах.

Двоповерхові ж будиночки робітничих помешкань місто досі використовує як соціальне житло. Хоча їм уже понад 150 років! У дворах і нині можна побачити старовинні колонки, з яких мешканці набирали воду. Сьогодні вода, каналізація та все необхідне для комфортного життя вже є в будинках.

Пам'ятник Єдинорогу відкрили в червні цього року поряд із реконструйованим великим транспортним вузлом — «стайнею єдинорогів».

Особливий антураж цього колоритного місця приваблює сюди і творчих людей (тут знімають фільми, влаштовують модні покази та концерти просто неба), і звичайних городян: наприклад, весільні пари на фотосесії їдуть саме в «Ксьонжий Млин». Як доказ — дійсно зустрічаємо наречених!

Фабрика зірок

Розповідь про «фабричне місто» Лодзь була б неповною без згадки про справжню польську фабрику мрій. Адже саме тут розташовується знаменита Вища школа кінематографії, телебачення і театру імені Леона Шиллера. Її свого часу закінчували Анджей Вайда, Роман Поланський, Кшиштоф Зануссі, Богуслав Лінда, Барбара Брільська та інші відомі постаті польського і світового кіно. Школа настільки елітарна, що навчання тут щороку починають лише сто осіб, з них 20 — на акторському факультеті, 8 — на режисерському. Через дорогу від школи розташований музей кінематографа.

У Лодзі є навіть власна алея зірок. Там увічнено практично всіх перерахованих вище знаменитостей. Крім... Барбари Брільської. «Про неї часто запитують, — каже співробітниця Лодзької туристичної організації Ольга Легчиліна. — Але рідч у тому, що, попри свою популярність на теренах колишнього Радянського Союзу, в рідній країні Брільська так і не стала справжньою зіркою».

Алея розташована на головній вулиці міста — Пьотрковській, і вона вже сама по собі є визначним місцем. По-перше, це одна з найдовших пішохідних торгових вулиць Європи, її протяжність 4,2 кілометра. Кажуть, лише закладів харчування на цій вулиці — щонайменше сотня. По-друге, тут дійсно є на що подивитися. Лодзькі скоробатки, будуючи мастки, намагалися втерти одне одному носа. Результат того хизування і сьогодні вражає.

А щодо різноманітних пам'яток і скульптур — то я навіть із ліку збирався. Ось, приміром, «відпочиває» на лавці польський письменник Юліан Тувім, а трохи далі просто на вулиці «грає» на роялі композитор Артур Рубінштейн (обидва народилися в Лодзі). А ще можна натрапити на лауреата Нобелівської премії з літератури Владислава Реймонта, який мостився обч вулиці просто на скрині. Чи посидіти за бронзовим столом із Трьома фабрикантами. Варто згадати і про футуристичний пам'ятник Єдинорогу — ця казкова тварина символізує найпопулярніший міський транспорт — трамвай. До речі, він уперше з'явився на теренах Польщі саме в Лодзі в далекому 1898 році.

А ось просто у вікні одного з пабів помічаю афішу — «Громадянин Джонс», картина польської режисерки Агнешки Холланд про трагічні події зими 1933 року в Україні. Фільм стартував у польському прокаті 25 жовтня. Нагадаю, в Україні стрічка вийде на широкі екрани 28 листопада під назвою «Ціна правди».

А ще на Пьотрковській під номером 3 варто повернути у так званий дзеркальний дворик. Всі стіни будинків тут викладені візерунками із уламків дзеркала. Вночі і вдень гра світла в цьому дворі виглядає по-різному, але однаково вражаюче.

Справді, вітер перемирін добряче покидав Лодзь на хвилях економічних потрясінь. Проте місто не тільки втрималося на плаву, а й обрало новий курс руху. Сьогодні тут вирує насичене культурне, мистецьке і фестивалне життя. А промислове минуле Лодзі нікуди не зникло — воно лише набуло зовсім іншого змісту... ■

P.S. Авторка щиро вдячна представництву Польської туристичної організації в Києві за організацію поїздки.

■ НОВІ МОЖЛИВОСТІ

«Обмін ідеями завжди збагачує»

Євросоюз започаткував нову програму для професійної та творчої взаємодії з українцями

Мирослава МАКАРЕВИЧ

В Україні стартувала нова програма Європейського Союзу — House of Europe («Дім Європи»). Програму створено, щоб сприяти професійному та творчому обміну між українцями та їхніми колегами в країнах ЄС. Протягом наступних трьох років House of Europe з бюджетом у 12,2 мільйона євро реалізує понад 20 різних програм у царині культури та креативних індустрій, освіти, соціального підприємництва, медицини, медіа та роботи з молоддю. «УМ» розпитала керівника House of Europe Крістіана Дімера про деталі програми, щоб заохотити наших читачів здобути досвід у Європі та поділитися своїм. Сам Крістіан — із Німеччини, свого часу Україна надихнула його на збір і дослідження фольклору, за результатами якого навіть захистив дисертацію.

«Не має значення, скільки вам років»

■ Крістіане, чому ЄС вирішив започаткувати House of Europe в Україні саме зараз?

— Ми бачимо величезний культурний і творчий потенціал України. Ми віримо, що діалог між людьми — це найкращий інструмент у боротьбі проти дезінформації та пропаганди. Більше того, для нас це вигідно, бо обмін ідеями завжди збагачує обидві сторони. Загалом ми бачимо величезний попит на культурні та міжкультурні ініціативи.

■ На чому робить акцент програма House of Europe?

— Передусім House of Europe дає людям можливість втілити в життя власні ідеї. Це може бути як фінансування поїздки ландшафтного архітектора на європейську конференцію, так і підтримка спільного проекту українського та іспанського театрів. Або ж просто консультація, як краще подавати анкети на конкурс чи вести свій творчий бізнес. У нас понад 20 різних програм у різних секторах: культури та креативних індустрій, освітньому, молодіжному, соціальному підприємстві, медіа, охорони здоров'я. І всі вони служать одній меті — особистому розвитку українців.

■ Що House of Europe може дати українській молоді? І чи є якісь вікові обмеження для участі у програмі?

— Наголошу, що багато пропозицій House of Europe орієнтовані на професіоналів — і не має значення, скільки їм років. А для деяких програм навіть потрібно буде довести, що у вас за плечима вагомий досвід.

Проте House of Europe має також кілька програмних ліній, спрямованих на молодих людей: молодіжні табори для тих, хто планує стати агентами змін; заходи для наймолодших учасників, яким буде запропонований перший міжкультурний досвід, що, напевне, змінить їхнє життя. Більше того, наступного року House of Europe започаткує внутрішньоукраїнський університетський обмін на кшталт того, що робив його «старший брат» — Erasmus, але між різними областями України.

■ Як програма працюватиме у регіонах України?

— Для нас важливо, щоб програма вийшла за межі «київської бульбашки» та приділяла увагу середнім та малим містам. Наш мобільний павільйон мандруватиме українськими містами: плануємо активно працювати з місцевими хабами — вже розвиненими місцями зустрічі та обміну досвідом для

локальних спільнот, підтримувати креативних підприємців у регіонах.

«Українці відкриватимуть для себе Європу, а європейці — Україну»

■ Яких результатів очікує House of Europe?

— Ми працюємо з шістьма секторами, які є частиною реформ, що відбуваються в Україні. Ми сподіваємось, що зможемо допомогти українським фахівцям стати ще більш успішними та натхненними у тому, над чим вони наразі працюють. З-поміж переваг, які ми як проєкт ЄС можемо запропонувати їм: міжнародні мережі та партнери, міжкультурний обмін та співпраця, а отже — і знайомство зі свіжими підходами, новим способом мислення та методологіями.

Варто зауважити, що це дорога не в один бік. Мешканці Європейського Союзу надто мало знають про Україну попри її величезне значення для ЄС. House of Europe сприятиме двосторонньому обміну: українці відкриватимуть для себе Європу, а європейці відкриватимуть Україну. Й таким чином прокладеться шлях до діалогу, взаєморозуміння та навіть певної закоханості представника однієї країни в іншу.

■ Як стати учасником програми? Скільки кроків слід зробити?

— Це залежить від конкретної програми, тож усі деталі краще прочитати у відповідних інструкціях. Ознайомитися з можливостями програми і вимогами до учасників можна на нашому сайті у розділі «Можливості» — houseofeurope.org.ua/opportunities.

Подати належним чином оформлені документи — це важливо. Але вам також потрібно буде обґрунтувати, яку користь суспільству принесе ваша робота. Тобто можливості, які пропонує House of Europe, мають дати імпульс професійному зростанню, покращити робочі процеси у вашій школі, лікарні чи музезі або ж сприяти створенню міжнародної мережі вашої культурної організації.

■ Наскільки прозорим буде механізм відбору? Як ви захистите себе від так званих «грантоїдів»?

— Рішення щодо відбору кандидатів ухвалюватимуть досвідчені фахівці з кожної галузі. Це люди, які бачили та керували багатьма проєктами, в тому числі й грантовими. Ми не розголошуємо їхні імена, щоб захистити їх від тиску заявників. Кожен може ознайомитися з критеріями, згідно з якими наші експерти перевірятимуть заявки, в наших інструкціях щодо заявок на

Крістіан Дімер вважає, що Україна має великий культурний потенціал.

офіційному сайті.

Ми впевнені, що отримаємо заявки від людей, які вже мають великий досвід у роботі з грантами. Проте ми створили декілька механізмів, які надаватимуть перевагу заявкам від «свіжих» кандидатів із периферії країни.

Загалом, уся концепція House of Europe побудована на ідеї йти до людей, яким найбільше потрібна наша підтримка, а не до тих, чие розкриття можливостей є лише черговим завданням. Тому ми веземо House of Europe до регіонів, тому ми пропонуємо тренінги та вебінари (де пояснимо, як подати заявку), тому ми прагнемо допомогти на будь-якому етапі та відповісти на будь-яке запитання, що може виникнути у претендентів.

«Україна надихнула на дослідження фольклору»

■ Крістіане, ви відвідуєте Україну не вперше? А чому цікавитесь саме нашою країною?

— Я вперше відвідав Україну в 2006 році. Десять років тому я відвідав за проєкт Eurobus. Ми надавали інформаційну підтримку про можливості Європейського Союзу молодим людям у регіонах та сприяли їхньому спілкуванню з однолітками, що мешкають у країнах ЄС. Ця робота була наче претечею House of Europe.

Україна надихнула мене на музикознавче дослідження українського фольклору. Я вивчав такі міські хіпстерські феномени, як «ДахаБраха», а також пісні бабусь у Карпатах. Провів польові дослідження ролі традиційної музики у формуванні української національної ідентичності та її впливу на глобалізацію та збройний конфлікт на сході України. І все це відбувалося в один із найбільш драматичних періодів історії України, коли революція та війна багато в чому змінювали світогляд. Я надзвичайно радий, що зараз можу допомогти підтримати шлях розвитку України через розвиток людей.

■ Як би ви охарактеризували сучасну українську молоддь?

— Я захоплююся українцями, зокрема молодим поколінням, їхніми ідеалізмом та творчістю. Якщо люди в Україні активні, то зв'язок між тим, що вони роблять, і тим, як це впливає на суспільство, навряд чи можна не помітити. Це робить їх більш натхненними у порівнянні з їхніми однолітками із середовища інтелектуалів у самодовольних країнах ЄС, які легко губляться у вежах зі слогової кістки та академічних самопосиланнях. ■

■ РУКА МОСКВИ

Кремлівська
годівничка для
британських торі«Спливли» російські спонсори
Консервативної партії Великої Британії

Ігор ВІТОВИЧ

Росія вкотре опинилася в епіцентрі міжнародного скандалу. У неділю, 10 листопада, британська газета «Санді таймс» (The Sunday Times) опублікувала статтю, в якій стверджує, що правляча Консервативна партія Великої Британії отримувала пожертвування від російських спонсорів. За повідомленням видання, в його розпорядженні опинилася копія таємного звіту Міжпартійного виборчого комітету парламенту з розвідки та безпеки (ISC), оприлюднення якого було заблоковане урядом Бориса Джонсона. У документі зібрана інформація від незалежних експертів і британських спецслужб, таких як MI-5, MI-6 і Центру урядового зв'язку.

Британські спецслужби в таємному звіті, присвяченому загрози демократії у Великій Британії, назвали прізвиська дев'яти російських бізнес-

менів, які, за їхніми даними, надавали фінансову допомогу Консервативній партії. Деякі з них були близькі до прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона.

Публікація звіту, запланована на 4 листопада, була відтермінована за рішенням британського уряду з огляду на дострокові парламентські вибори 12 грудня. Результат цих виборів, на думку більшості експертів, є абсолютно непередбачуваним. Але Борис Джонсон сподівається, що консерватори збільшать своє представництво в парламенті, що дасть главі уряду нарешті провести «Брекзит» — вихід країни з ЄС. Публікація компрометуючого звіту зашкодила б цим планам Джонсона.

2 листопада інша впливова британська газета «Файненшл Таймс» (The Financial Times) вже повідомляла, що глава комітету ISC Домінік Грив наполягав на публікації звіту вказуючи на те, що його зміст

Джонсон із російським бізнесменом Олександром Темерком.

«має безпосереднє відношення до виборців». «Нас деморалізує той факт, що ми витратили довгі місяці зусиль і не отримали адекватної відповіді», — заявив Домінік Грив в інтерв'ю Бі-Бі-Сі.

6 листопада британське видання «Бізнес Інсайдер» (Business Insider) повідомило про розслідування британського веб-сайта про міжнародну політику та культуру «Відкрита демократія» (Open Democracy), в якому публікуються новини та думки авторитетних експертів, учених і журналістів. Розслідування показало, що Консервативна партія отримала щонайменше 498 тисяч фунтів стерлінгів від російських бізнесменів та їхніх партнерів за період із листопада 2018 року по листопад 2019 року.

Серед спонсорів Консерва-

тивної партії «Санді таймс» називає, зокрема, російського та британського бізнесмена українського походження Олександра Темерко (пожертви на 1,2 млн фунтів стерлінгів), у якого були зв'язки з міністерством оборони Росії, а також Євгена Лебедева, сина співвласника британської газети «Івнінг Стандарт» (The Evening Standard) Олександра Лебедева. На своїй сторінці в «Твіттері» журналіст «Санді таймс» Том Харпер називає Олександра Лебедева «колишнім шпигуном КДБ».

Найбільшим російським спонсором британських консерваторів газета називає Любова Чернухіну — дружину колишнього заступника міністра фінансів Росії Володимира Чернухіна. Чернухін заплатив 160 тис. фунтів стерлінгів за тенісний матч із Джонсоном

та колишнім прем'єр-міністром Девідом Камероном, а також пожертвував 450 тис. фунтів стерлінгів Консервативній партії Великої Британії минулого року.

Джерела, які ознайомились зі звітом, повідомили «Санді таймс», що, на їхню думку, оприлюднення звіту було заблоковано, оскільки він викриває зв'язки між російськими спонсорами Консервативної партії Великої Британії та ФСБ Росії. Британські ЗМІ вважають, що приховування звіту може відіграти для консерваторів негативну роль, оскільки підриває довіру суспільства до них.

А зв'язки ці — не лише ділові, а й дружні. «Санді таймс» дізналась, що Борис Джонсон був у гостях на віллі російського бізнесмена Євгена Лебедева в Італії, зустрічався у приватній атмосфері з Олександром Темерком, який називає британського прем'єра «своім другом».

Навколо публікації звіту розвідки щодо секретних дій Росії у Великій Британії розгортається скандал, подібний до того, який триває у США з огляду на втручання росіян у президентські вибори 2016 року. Бориса Джонсона часто називають «британським Дональдом Трампом». Тепер підстав для такого порівняння стало ще більше.

Після публікації «Санді таймс» тиск на офіс прем'єр-міністра почав зростати. Чи не доклав Кремль рук до референдуму про вихід Великої Британії з ЄС? Такі припущення висловлювали давно, але тепер підозр стало ще більше. ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

Назарбаєв кличе
Зеленського і Путіна
на розмову

Колишній президент Казахстану Нурсултан Назарбаєв готовий організувати зустріч «тет-а-тет» між президентом України Володимиром Зеленським та російським главою Володимиром Путіним. Про це пише «Рейтер» з посиланням на заяву Назарбаєва у вівторок. «Зеленський уже погодився зустрітися «сам на сам», і я повідомив про це президенту Росії. Побачимо зараз (якщо Путін погодиться)», — сказав Назарбаєв. Назарбаєв готовий прийняти таку зустріч у себе в країні та вже поспілкувався з цього приводу із Путіним, повідомили у його офісі. Проте незрозуміло, коли саме він отримав згоду Зеленського на таку зустріч. В офісі президента України цю заяву наразі не коментують.

Моралес утік до Мексики

Експрезидент Болівії Ево Моралес покинув країну і прилетів до Мексики, яка надала йому притулок. Про це повідомив у понеділок, 11 листопада, глава МЗС Мексики Марсело Ебрард у «Твіттері». Сам Моралес подякував керівництву Мексики за таке рішення. Звертаючись до своїх прихильників через «Твіттер», він пообіцяв в майбутньому повернутися на батьківщину. Принагідно Моралес звинуватив опозицію країни в організації замаху проти нього. У самій Болівії, де донедавна тривали масові акції протесту, керівництво збройних сил країни повідомило про рішення відправити військових для патрулювання вулиць та боротьби з «групами вандалів». У понеділок у столиці країни зібрався спеціальний конгрес, на якому мали ухвалити тимчасового голову держави, однак його засідання не відбулося через масову акцію протесту прихильників Моралеса. Тим часом президент США Дональд Трамп назвав відставку Моралеса важливою миттю для демократії у Західній півкулі. ■

■ ЗЛОЧИН

«Білий шолом» не врятував

У Стамбулі вбили засновника організації, яка допомагала
сирійським правозахисникам

Олег БОРОВСЬКИЙ

У Стамбулі знайдено мертвим колишнього офіцера британської армії, засновника організації, яка підтримувала сирійські «Білі шоломи», Джеймса Ле Мезюр'є. Про це повідомили у понеділок, 11 листопада, в офісі загиблого.

Причина смерті наразі невідома. За даними турецьких ЗМІ, його знайшли мертвим із переломами обох ніг і черепу у понеділок приблизно о 04:30 ранку за місцевим часом неподалік його будинку. Влада Стамбула повідомила, що обставини інциденту з'ясує поліція.

Джеймс Ле Мезюр'є очолював некомерційну організацію Mayday Rescue Foundation, яка здійснювала фінансування та підготовку волонтерів сирійської гуманітарної організації «Білі шоломи». Організація Ле Мезюр'є має два офіси — в Туреччині та Нідерландах. Саме Ле Мезюр'є вважають ключовим засновником «Білих шоломів».

Добровольці з організації «Білі шоломи» займались порятунком людей на місцях бомбардувань в Сирії, здійснених силами сирійського президента Башара Асада та російських військ. Після

Джеймс Ле Мезюр'є.

бомбардувань у Сирії, особливо під час тривалих боїв у районі міста Алеппо, волонтери організації були першими рятувальниками для потерпілого цивільного населення.

За даними США, упродовж останніх восьми років представники «Білих шоломів» врятували понад 115 тисяч людей. 2016 року організація отримала альтернативну «Нобелівську премію». Уряд Німеччини упродовж тривалого часу підтримує «Білі шоломи», а уряд США кілька тижнів тому пообіцяв організації допомогу в розмірі 4,5 мільйона доларів. Фінансують організацію, за її ж офіційними даними також уряди Британії, Данії, Нідерландів, Японії та

американська USAID. Роботу близько трьох тисяч добровольців підтримували і благодійники своїми жертвами.

Натомість Дамаск і Москва звинувачували їх у сприянні сирійським повстанцям, хоча самі волонтери завжди наполягали, що вони є політично нейтральними та займаються винятково порятунком людей. Особливе роздратування діяльність організації Джеймса Ле Мезюр'є та «Білих шоломів» викликала у Кремлі. 8 листопада, за кілька днів до вбивства, речниця МЗС Росії Марія Захарова заявила, що, за її даними, Ле Мезюр'є є колишнім агентом британської розвідки МІ6, який мав зв'язки з терористичними угрупованнями.

■ ДОВІДКА «УМ»

Хто такі «Білі шоломи»?

Команди волонтерів-рятувальників з'явилися в Сирії на територіях, підконтрольних сирійським повстанцям, у 2012 році. У 2014 році під керівництвом колишнього британського офіцера команди рятувальників об'єдналися в загальнонаціональну організацію «Сирійська громадянська оборона» (СГО). «Білі шоломи» — це їхня неофіційна назва. «Білі шоломи» стверджують, що врятували понад 100 000 життів під час війни в Сирії. За даними групи, 252 її членів убили під час рятувальних операцій, ще понад 500 отримали поранення. У 2016 році Ле Мезюр'є нагородили Орденом Британської імперії. У 2016 році «Білі шоломи» отримали нагороду «За правильний спосіб життя» — за незвичайну сміливість, співчуття і гуманітарну участь у порятунку цивільного населення. У тому ж році організацію номінували на Нобелівську премію миру. Водночас у підконтрольних Башару Асаду ЗМІ, а також в Росії, Ірані та інших країнах, «Білі шоломи» не раз звинувачували у фальсифікації свідчень бомбардувань мирного населення авіацією Асада та Росії, а також хімічних атак. Хоча факти нападів були підтверджені іншими спостережачими і міжнародними організаціями.

Робота організації триватиме, повідомив журналіст-титул друг Ле Мезюр'є, очільник організації «Лікарі під вогнем» Хеміш де Бреттон-Гордон. «Це трагедія. Він був одним із небагатьох людей, які дійсно вплинули на гуманітарну ситуацію в Сирії», — додав пан Бреттон-Гордон. ■

«У зв'язку з тим, що міст Патона — пам'ятка архітектури, термін «реконструкція» до нього не застосовується. Із ним можна робити все, але не можна змінювати форму і розмір конструкції. Усі роботи на цьому напрямку зупинилися».

Наталія ЛЕБІДЬ

І знову нагадують про себе київські мости. Через серйозну корозію товщина металу нижнього поясу мосту Патона скоротилася до 5 мм, хоча має становити 14 мм, каже представник Інституту електрозварювання імені Патона Валерій Позняков. Наслідки? Вони прості й трагічні. Якщо найближчим часом не розпочати відновлення мосту Патона в Києві, то він може обвалитися, нагадав Позняков на засіданні транспортної комісії Київради.

Він додав, що у 2018 році Інститут сталевих конструкцій імені Шимановського обстежив технічний стан мосту. Результати засвідчили, що споруда наразі у критичному стані. Після цього скликали групу при КМДА, яка почала розробляти кошторис на реконструкцію мосту. «І начебто спочатку пішло непогано, але у зв'язку з тим, що міст — пам'ятка архітектури, термін «реконструкція» до нього не застосовується. Із ним можна робити все: міняти матеріали, посилювати, але не можна змінювати форму і розмір конструкції. У зв'язку із цим усі роботи на цьому напрямку зупинилися», — сказав Позняков. Зараз необхідно очистити всі металеві конструкції від будівельного сміття і загерметизувати місця, що протікають, аби запобігти подальшій корозії. «Ну і далі потрібно пофарбувати. Ми згадували, коли його востаннє фарбували, — а ніхто згадати не може. Адже це антикорозійні заходи», — розповів Позняков. Утім цим ніхто не займається. А міст продовжують експлуатувати щодня — до першої жакливної аварії?

Де слід латати діри

Рік тому в передаварійному стані у Києві перебували три мостові споруди: міст імені Патона, міст метро та Шулявський шляхопровід. Таку інформацію надавав департамент транспортної інфраструктури Київської міської держадміністрації. Перші два на даний момент експлуатуються з обмеженням руху вантажного транспорту. Щодо Шулявського мосту, то його, на щастя, вже демонтували і будують наново.

В адміністрації додають: протягом 2017-2018 років КП «Київавтошляхміст» виконало спеціальні обстеження 121 споруди. Першочергового ремонту, за його даними, потребують три шляхопроводи, серед яких міст метро через Русанівську протоку.

Це — офіціоз, який дещо мінімізує масштаби проблеми. Бо, за словами заступника начальника управління з експлуатації «Київавтошляхміст» Олександра Міруненка, капітального ремонту потребують практично всі мости столиці. «Більшість мостів у Києві будувалося в 60-70-х роках. Але капітальний ремонт на багатьох із них досі не проводився», — зазначає Міруненко.

Архітектор Євген Лішанський додає, що за мостами необхідний постійний контроль і догляд. «Потрібно безперервно стежити, щоб там не з'явилися тріщини, а також не оголювалася арматура. Його потрібно захищати фарбуванням, полімерами. Якщо на мості і під мостом не стається надзвичайна подія, як пожежа під Шулявським мостом, то він може стояти і 900 років», — каже Лішанський.

Гроші проти каміння

Як уже було сказано, більшість київських мостів у середньому по 50-60 років. Зводили їх у часи, які різко відрізнялися від нашого часу. Так, Повітро-

флотський міст будували 60 років тому, і розрахований він був на більш легкі автомобілі в порівнянні з нинішніми вантажівками. «Найважчим автомобілем у ті роки був п'ятитонний ЗІС. З огляду на ці цифри і будувалися в ті роки мости. Зараз же по них їздять великі вантажівки з високою інтенсивністю. Зрозуміло, що це впливає на знос мостів», — говорить Євген Лішанський.

Два роки тому від Повітрофлотського шляхопроводу почали відвалюватися шматки бетону. Про це у «Фейсбуці» повідомив киянин Дмитро Макагон. «Великі шматки бетону відламуються від конструкцій Повітрофлотського мосту і падають на тротуар. Тож будьте обережні», — написав Макагон.

На цей «бетонопад» влада не звернула великої уваги, а втім, «Київатордор» оголосив тендер на проектування реконструкції шляхопроводу на перетині проспекту Перемоги з проспектом Повітрофлотським. Відповідно до тендерної документації, разом з реконструкцією транспортного вузла планується будівництво пішоходних переходів у різних рівнях. На створення проєкту виділили 20 мільйонів грн.

Аналогічна ситуація і з мостом Патона. Ця споруда поступово руйнується, про що свідчить той факт, що від конструкцій перебрали почали відвалюватися великі гранітні камені. Багато активістів обурюються, що київська влада не діє і не хоче займатися ремонтними роботами.

Так, за словами киянина Михайла Петелицького, він дуже часто плаває під цим мостом і зауважує, що одна з опор почала руйнуватися вже давно. «Каміні не падають, але періодично обрушуються і, можливо, хтось навіть краде їх до себе в масток», — сказав він.

Петелицький зазначає,

■ БУДМАЙДАНЧИК

«Втомилися» усі

Найвідоміші мости Києва перебувають в аварійному стані. Влада опікується лише Шулявським шляхопроводом

Повітрофлотський шляхопровід. «Втомився» так, що розгубив частину каміння.

що не тільки він став свідком обвалення гранітних каменів. За його словами, чиновники постійно катаються на катерах під мостом Патона і прекрасно бачать, що відбувається, але роблять вигляд, що не помічають нічого підозрілого. Потрібно якось відновлювати міст або захищати опори, нарікає мешканець столиці.

Столичний старожил

Міст Патона — один зі старожилів Києва. Його будівництво було розпочато у 1939 році, припинене — у вересні 1941 року через відступ радянських військ із Києва. Утім уже на початку 1942 року на побудованих опорах мосту нацистами було продовжено будівництво. Нова тимчасова споруда отримала назву на честь німецького воєначальника часів Третього рейху, генерал-фельдмаршала Вальтера фон Райхенау. Восени 1943 року, при відступі нацистів, цей міст було знищено. А сучасний міст введений у експлуатацію 5 листопада 1953 року.

Таким чином, минуло 66 років. Проте це ще не той вік, коли час іти на «пенсію». За умов належного ремонту міст ще послужить не одному поколінню киян. Проблема лише в тому, що якраз із ремонтом ніхто й не квапиться.

Уперше про необхідність реконструкції мосту заговорили у 1990-ті роки. Але на той час місця не знайшло на це коштів. У 2008 році про реконструкцію заговорили знову у зв'язку з підготовкою до Євро-2012. Був навіть розроблений проєкт, за яким планувалося зняти залізобетонне покриття і замінити його більш легким металевим.

За рахунок зменшення

Одна з опор мосту Патона. Стан — катастрофічний.

навантаження несучі балки могли б витримати вісім смуг руху, замість теперішніх шести, а загальна ширина мосту збільшилася б із 21 до 38 метрів. Однак і цей проєкт не було втілено. Через фінансові проблеми реконструкцію мосту Патона відклали на невизначений термін.

Підсумок такого зволікання очевидний: міст Патона разом з іще кількома мостовими спорудами Києва потрапив до категорії комунікацій, яким присвоєно п'ятий, найвищий, рівень небезпеки. Проте, напевно, найгіршою є ситуація з мостом метро.

Міст метро летить в Дніпро?

Київський міст метро був прийнятий у експлуатацію 5 листопада 1965 року. Сьогодні він — на межі обвалення. Про це повідомив співпроектвальник цього мосту Георгій Росновський. «Цей міст мав простояти 100

метрів може впасти в будь-який момент, абсолютно несподівано. Спочатку він почне падати в одному місці, і, як доміно, піде по всіх прольотах», — стверджує Росновський.

Тим часом член містобудівної ради КМДА, архітектор Георгій Духовичний вважає, що міст метро навряд чи обрушиться найближчим часом, але реставрувати його дійсно необхідно. «Небезпека кінця світу перебільшена, але міст потребує ремонту і реконструкції», — заявляє він в інтерв'ю масмедіа.

За його словами, інтенсивність руху транспорту по шляхопроводу перевищила всі проєктовані обсяги. «Під час проектування мосту метро розраховуються навантаження з певної кількості транспорту. Сьогодні ж ця кількість виросла в рази, плюс затори на мосту створюють вже не тимчасові, а постійні навантаження. По мосту постійно рухається важкий вантажний транспорт, який за вагою можна порівняти з військовою технікою. Якщо на одному прольоті одночасно стоять три міксери-бетономішалки, наприклад, це вже колосальне навантаження на конструкції», — каже він.

Архітектор також звертає увагу на те, що, згідно з планами забудови міста, незабаром населення Києва збільшиться в півтора рази: «Відповідно, ще більше посилиться навантаження на мости. Не тільки на міст метро, а й на всі мости міста. Єдиний спосіб зняти напругу з транспортною системою столиці — це шукати нові напрямки руху, які поведуть потоки транспорту від Набережної, минаючи центр».

За його словами, один із таких проєктів був розроблений ще в 1994 році. Це підземний тунель від мосту метро до площі Перемоги. «Сьогодні ми б могли його реалізувати, є все необхідне обладнання. Але необхідно відповідне рішення», — резюмує архітектор.

Зараз КМДА чекає на результати експертизи на проєктно-кошторисну документацію, пов'язану із ремонтом мосту метро. А відтак можна й розпочинати капітальний ремонт, говорять в адміністрації. Завершити ж його мають до 2022 року, якщо до цього часу (додамо від себе) міст метро іще залишатиметься на своєму місці. Чого ми йому, звісно, від усієї душі бажаємо. ■

років, якщо за ним стежити. Але він уже через років 30 почав викликати великі побоювання. Обстеження показало, що там багато тріщин, арматура в поганому стані», — заявив Росновський у студії «Громадського радіо».

За словами Росновського, причиною руйнування мосту стало те, що пучки арматур, якими під час будівництва стягували дві напіварки, як слід не ізолювали. «Стяжка залізобетонних елементів стягнута цими пучками, а вони поіржавіли. Їх потрібно було капітально мотати спеціальною ізоляційною стрічкою або ж розмістити трубки в каналі, а потім заповнити розчином, але цього не зробили. Через це міст у дуже поганому стані», — пояснив він.

Інженер стверджує, що міст під загрозою обвалення. «У мене є всі матеріали і результати обстежень, де чітко написано, що міст

■ ЛЮДИ СЕРЕД ЛЮДЕЙ

«Так,
МОЛОДЬОЖ!»На жодному будяку
ще не зацвіла розаСвітлана СЕМІВОЛОС, студентка
Київ

Соромно буває не тільки за власні вчинки. Трапляється пекти раків і через поведінку друзів... і навіть незнайомців. І коли настає ця не надто приємна нагода, у голові кружляє питання: «Невже так важко просто залишитися людьми (не просто організмами, а цивілізованими особистостями)?»

Київське метро. З десяток людей квалливо снують за старенькою бабцею з дерев'яним ціпком. Станція повнісінька: вечірня година пік, проте палиця бринить об столічну підлогу так, ніби київська артерія пустує. Вона (бабця) теж поспішає, та вже повільніше, ніж нетерпляча молодь, яка «постійно кудись летить». Тому на обличчях «послідовників» читається невдоволення.

Врочисту ходу під монотонний стук перервав приїзд потяга. Бабця спішно пірнає у найближчі двері, не дочекавшись, поки всі очі вийдуть, і обводить очима людей обабіч себе. «Так, молодьож! Молодьож!» — із благанням і докором водночас гукає. Потяг усе ще стоїть, добирає пасажирів «по вінця». «Де ж ця молодьож?...» — дратівливо повторює пасажирка, не маючи змоги роздивитися всі сидіння через стіни з людських спин. Та враз праворуч підринається сивий чоловік, люб'язно припрошує її сісти. «Ні-ні, ви сидіть! Тут є молодьож!» — повторила жінка голосніше, аби пересвідчитись, що весь вагон її почув. Та чоловік наполіг і таки переконав даму зайняти місце.

Потяг рушив, чоловік став поруч бабці і вдавав, що йому цікаво розглядати цілковиту темряву в тунелі, аби вразити байдужість до ситуації...

Наступна станція. З десяток пасажирів покинули вагон, прояснилося... На сидіннях навпроти — троє молодиків шукають очима всі можливі реклами навколо, аби тільки не зустрітись поглядом зі старенькою. Соромно їм стало?... Ніяково? Пасажирам-сусідам так точно. Незручна ситуація ще більше знітила потомлений люд: обмінялися розгубленими позірками й задумливо потупилися у підлогу...

Наш цвіт нації, наша гордість — «молодьож»!.. Звісно, надто узагальнити і поставити хрест на вихованні нинішнього покоління молоді — не можна. Багато є порядних і ввічливих хлопців та дівчат. Але позитивні аспекти потрапляють у зону примітності рідше, ніж негативні, тому часто доводиться чути від осіб третього віку, що «молодь зараз дуже знахабніла», «не вмє поводитися зі старшими», «нечемна, невихована». Є й такі. Завжди були. Такі собі «антигерої нашого часу» (будь-якого).

Звички та поведінку успадковуємо від рідних, змалечку. Звідти й ноги ростуть. «На жодному будяку ще не зацвіла роза», — мудрість, яку чула від батька, водія шкільного автобуса в Київській області. Каже, що зараз возить діточок тих, кого возив до школи років із десять тому, тож добре знає, чому деякі малята невиховані. Себто звідки взятись вихованості, якщо батьки не відають, що воно таке?

Підвалини закладаються у рідних стінах, під батьківським крилом, а школа й університет лиш добудовують особистість. Дах свого палацу все ж тримає кожен сам... ■

■ ЕПІСТОЛЯРІЙ

Матір не купують і не продають

Відкритий лист депутатам Верховної Ради України

Г. СІРЕНКО,
заслужений діяч науки і техніки,
академік Академії технологічних наук
України, професор, доктор технічних наук,
журналіст, член Всеукраїнського руху
опору купівлі і продажу землі

Звертаюся до вас — державних мудрих та патріотичних діячів Української держави. Ви, разом із президентом України Володимиром Зеленським та прем'єр-міністром Олексієм Гончаруком, надумали продавати-купувати українську рідну нам землю — найкращі, найбагатші чорноземи у світі! Купівля-продаж української землі — це кінець України та українцям. Цього не розуміють лише обмежені політики, які «думають мозками ногом, а не головою», як кажуть у нас на Закарпатті.

Ви на це не взяли дозвіл в української нації — українського народу. Президент Зеленський і ви, депутати, йдучи на вибори, у своїх передвиборчих програмах не проголошували, що приймете закон про продаж-купівлю землі. До вашого відома: президент Петро Порошенко перед другим туром проголосив: «Я все встиг зробити за 5 років, окрім Закону про продаж-купівлю землі». Це стало однією з вагомих причин його нещасної поразки на президентських виборах.

Та й «Адольф Віссаріонович» Путін, який до крові так охочий, сьогодні рве від нас шматки Землі і ліпить, як доноси в КДБ строчить, несамовиті ярлики, мріє скупили всю українську

землю або великою нашою кров'ю повернути в лоно Московської імперії.

Наша рідна українська земля просякнута кров'ю українців — воїнів оріїв, антів, русинів... козаків, воїнів УПА, ОУН, героїв Крутів, Небесної сотні та АТО, простих людей. Продавати цю людську кров патріотів разом із землею — це великий злочин перед Україною та її народом — нацією! Наша земля дана нам Богом, і тому ви, депутати, приймаючи Закон про купівлю-продаж землі, а президент — підписуючи цей закон, вчините великий гріх перед Богом.

Для нас, українців, земля — рідна матір, а матір не продають і не купують. Таке чинять тільки виплоди сатани.

Інші країни, окрім африканських, азійських та південноамериканських, не продають і не купують свої землі, а лише здають в оренду. Велика Британія має у державній власності (націоналізовано) майже 100% землі (це зробила ще прем'єр-міністр Маргарет Тетчер; Канада — 94% державної землі; Ізраїль — 96% (це та держава, в якій політичні діячі і преса криком кричать: «Україно! Швидше ухвалюйте закон про землю, ми навіть знаємо своїм парламентом Голодомор 1932—33 рр. геноцидом); США зараз частину землі націоналізовує, а частково скуповує у власників, щоб зробити всю землю державною.

Пропоную:
— Ввести у Конституцію України окрему статтю: «Земля в Україні

є винятковою, невід'ємною власністю української нації — всіх громадян України — і не може бути предметом (об'єктом) купівлі-продажу, а лише здаватися в оренду не більше за 100-200 га (за згодою виборних органів місцевого самоврядування), згідно з Законом України про землю за певних умов на певний строк. Державні органи влади мають право за об'єднаних причин розривати договір про оренду.

— Оренда землі — це найкращий метод господарювання на ній і це найвища національна безпека держави.

— Всі громадяни України, підприємства, установи, навчальні заклади тощо повинні платити податок за Землю в Україні. Громадяни України, що мешкають у сільській місцевості, платять за оренду землі мінімальні суми, наприклад, 20-30 грн за гектар.

— Проект Закону про землю в Україні необхідно винести на всенародне обговорення — референдум — це право захисту своїх прав громадянина України.

— Вся земля в Україні повинна бути націоналізована державою, яка розпоряджається землею від імені українського народу.

— Необхідно відкрити державний земельний банк.

Не жартуйте з нами, українським народом, бо за свою материнську землю, як показала наша кількостисячолітня історія, ми, українці, будемо битися на смерть! Бо захист української землі — це захист національної безпеки України. ■

Хто ще пам'ятає шкільну класику, згадає відомий монолог Чацького з комедії Грибоєдова «Горе з розуму»: «Геть із Москви, сюди я більше не їздок...». Виявляється, в Україні були свої Чацькі, і також бунтарі, не згодні з царатом. Так, на Вінниччині ще досі зберігся палац Чацьких, що в селі Серебринці Могилів-Подільського району. Брат власника маєтку Михайла Чацького — Тадеуш — був учасником польського повстання Тадеуша Костюшка проти панування Російської імперії.

У 1770-80 рр. у маєтку споруджують палац у стилі класицизму, з колонами, багатим убранством залів і кімнат (на жаль, не збереглася мармурова зала з чудовим мармуровим каміном, проте красива ліпнина на стінах і стелі збереглася донині). Шкода, що не знайшлося меценатів, які сьогодні вклали б свої кошти на відродження цієї перлини архітектурного мистецтва, а палац справді вартий того, щоб його відреставрували. Адже це — надбання всього українського народу.

■ ПОЛІТПАРНАС

Мову рідну,
мов життя,
бороним

Василь ВАСИЛАШКО
Київ

*Серця стук у мене в кожнім слові,
Як пишу про мову, щоб збагнути
Зі щедрвань дохристиянських мову,
Мови для народу Божу суть.*

*Навіть Бог, пишу, Завіт свій новий
Поселяв у душі і вуста
Не з громових уст, а людським словом,
Через посередництво Христа.*

*Як несли й апостоли Христові
Заповіт язичникам у дім,
Не народам тим міняв Бог мову,
А святим апостолам своїм.*

*Зміну мови, щоб народ змінити,
Скільки раз загарбники несли! —
Українці ж мужні, кров'ю вміти,
Свій народ і мову вберегли...*

*Буть собою зайдам не бороним,
З нашим словом лиш рідняться хай.
Мову ж рідну, мов життя, бороним,
Як рятує мова рідний край...*

■ ПРЕМ'ЄРА

Дама з камеліями повертається

В Одесі на сцені
вигулювали хортів
і напівголених чоловіків

Валентина САМЧЕНКО
Одеса—Київ

Найкрасивіша за інтер'єрами й одна з найбільших у країні Одеська опера, яка вміщає 1600 прихильників вишуканого музичного мистецтва, 9 листопада складала черговий іспит: представила прем'єрний показ опери La Traviata у версії головного режисера театру Євгена Лавренчука. Серед публіки були керівники ще чотирьох вітчизняних оперних державних театрів (усього в Україні їх 7, з яких Донецький уже 5 років підпорядкований сепаратистській «ДНР»), представники Римської опери, інші зарубіжні й українські фахівці галузі, критики і журналісти — учасники першого Міжнародного оперного форуму Open to Progress («Вхід вільний для прогресу»), який проходив у місті. Тому, зрозуміло, найдрібніші нюанси нової постановки мали найприскіпливіші оцінки.

«В оперних театрах України майже в одночасі омолоджується «Травіата» Дж. Верді: першою стартує Одеська Національна опера, далі подібні наміри має Національна опера (Київ) і наприкінці 2020-го прем'єра у Львівській опері, — як відкоментував гендиректор — художній керівник Львівської опери Василь Вовкун. — Ця тенденція, очевидно, є не випадковою і багатообіцяючою... Одеська «Травіата» вже викликала різні думки і сприйняття... І тут важливо, за Щепкіним, не добре чи погано, а головне — правильно... маєть на увазі — сам процес...»

Першу постановку опери «Травіата»

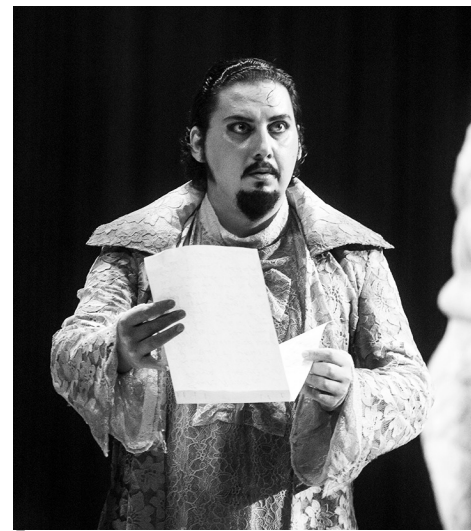
Опера La Traviata у версії режисера Євгена Лавренчука.

здійснили 166 років тому у Венеції; вона зазнала провалу. Утім уже через рік стала певною крокувати до списку найвідоміших. Її назва походить від дієслова traviare, що перекладається як «збитися зі шляху». Дослівно з італійської La traviata — «пропаща (жінка)». У свої часи Верді центральним персонажем цілеспрямовано робив зневажену суспільством куртизанку.

Сюжетна основа «Травіати» списана із драми Олександра Дюма-сина «Дама з камеліями», яка віддзеркалила власну любовну історію автора з відомою паризькою куртизанкою Марі Дюплессі. Її краса і розум запаморочили розум багатьох чоловікам. У неї закохався і син автора «Трьох мушкетерів», навіть мав найблагородніші плани змінити життя коханої. Кажуть, завадив йому Дюма-старший, наполягаючи на тривалій по-

дорожні сина. Повернувшись, Дюма-молодший уже не мав змоги побачити Марі — вона померла від туберкульозу в 1847 році. Коли незабаром з'явився роман «Дама з камеліями», всі впізнали головних героїв, хоча й постали вони з іншими іменами. У 1848 році Дюма-син переробив свій твір на п'єсу. Однак її кілька років не могли поставити, бо вважали аморальною.

За понад півтора століття сюжет мав безліч варіацій балетних і оперних постановок на багатьох сценах світу. Скажімо, в останньому сучасному прочитанні постановників Большово театру опери і балету Білорусі головна героїня помирає від СНІДу. Коли Дюма познайомився з «Травіатою», то сказав: «Через 50 років ніхто не згадав би про мою «Даму з камеліями», але Верді зробив її безсмертною».

Роман Страхов (баритон) — Жорж Жермон.
Фото Одеської опери.

Опера La Traviata (італійською мовою) Одеського театру візуалізувала сучасними технічними засобами паризький шик середини XIX століття і спокуси. Тому на сцені то прогулюють хортів на повідках, то напівголених чоловіків із буфафорськими рогами; сп'яніла леді з пляшкою шампанського не може знайти місця на кушетці, а праворуч на пілоні крутиться красень. Насправді ж розігрується драма куртизанки Віолетти Валері й Альфреда Жермона.

Найбездоганнішою партією Жоржа Жермона (батька головного героя) на прем'єрі La Traviata в Одеському Національному академічному театрі опери та балету відзначився Роман Страхов (баритон).

Серед українських виконавців у постановках різних років «Травіати» свого часу відзначилася Єлизавета Чавдар (колоратурне сопрано) із Київської опери, де її співали українською мовою у перекладі Максима Рильського. Заслужене «браво» не раз звучало Віолетті Валері, яка зачарувала своїми «Серце вогнем пала» та «Безтурботно вільно жити». До речі, цього року свій переклад «Травіати» зробив Олександр Кириченко. ■

■ СТОЛИЦЯ

Кодекс справжнього чоловіка

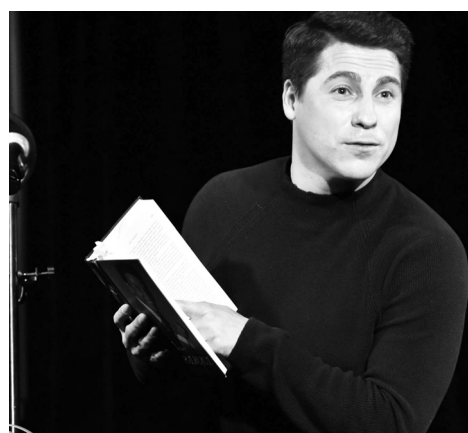
У Києві покажуть
моновиставу
про Френка Сінатру

Катерина МАРТИЧ,
Катерина МОРОЗОВА

Моновиставу «Френк Сінатра» презентували 7 листопада у Національній опереті України. Це — прем'єра на сцені «#Stage_LAB» режисера і художника-постановника, заслуженого діяча мистецтв України Олександра Білозуба та заслуженого артиста Дмитра Шарабуріна.

«Френк Сінатра» — живописний театральний портрет легендарного співака Америки. Автори проєкту, досліджуючи біографію артиста, ніби експресивними рухами пензля створили постановку про те, яким він був насправді, а можливо, про те, яким його тільки уявляли мільйони шанувальників. За словами режисера-постановника Олександра Білозуба, історія життя Френка Сінатри дуже цікава. Замало дня, щоб її розповісти, втім спроба відтворити найцікавіше у моновиставі вдала.

«Разом із Дмитром Шарабуріном ми досліджували історію пісень Сінатри, що спонукало до їх написання — особисте, трагічне, драматичне. Це дуже глибокі тексти. Зараз уже так не пишуть, тому ми їх досліджували і хоті-

«Френк Сінатра».
Фото надане пресслужбою НАТО.

ли донести той зміст до глядачів, показати, що таке «кодекс справжнього чоловіка». Свою розповідь ведемо через призму сучасної людини, яка прийшла до студії звукозапису співати пісні Френка Сінатри», — розповів Олександр Білозуб.

Сінатра мав надзвичайну харизму, став першою справжньою американською знаменитістю. Був відомим співаком вже у 25, зробив популярну музику безсмертною і, попри славу гульвіси і ловеласа, був щедрим і душевним.

Пісня New York, New York у виконанні Френка Сінатри стала другим гімном міста. Він співав твори Джорджа Гершвіна, Кола Портера, Ірвінга Берліна, випустив близько 60 альбомів, зіграв ролі у 46 фільмах. Але Френк не вчився музики, співаючи на слух, не брав уроків сценічного мистецтва, граючи нативно. Френк мав талант від Бога!

Презентує моновиставу Богдан Струтинський.

Він був улюбленцем жінок і президентів, його підозрювали у зв'язках із мафією. Сучасні біографи Сінатри висувують припущення про роман співака з Мерилін Монро. Френк Сінатра знімався в кіно, виступав на радіо, продюсував фільми, мав власне телешоу, був володарем одинадцяти премій «Греммі» і двох «Оскарів». Про нього багато говорили, говорять тепер і навіть складають вражаючі легенди, одна з них — у моновиставі Дмитра Шарабуріна.

«Я не намагався пародіювати Френка Сінатру чи бути на нього схожим. У мене були інші завдання. Знаєте, у Сінатри було досить насичене і непросте життя, тому його біографію цікаво досліджувати. У виставі, зокрема, розповідали про стосунки з Авою Гарднер і творчість Сінатри у період, коли вони були разом», — поділився Дмитро Шарабурін.

До речі, «Френк Сінатра» — це результат уже другої спільної роботи творчого тандему Дмитра Шарабуріна та Олександра Білозуба. У квітні цього року вони презентували моновиставу «Георг Отс», присвячену талановитому оперному співакові, кумирові мільйонів минулого століття.

«Ця вистава — прекрасне поповнення нашої театральної скарбниці. Дуже приємно, що Олександр з Дмитром відкрили для наших глядачів такі історії величних особистостей. Експериментальна сцена #Stage_LAB досліджує монологічні форми — портретні вистави крупним планом, занурює і спонукає глядача до роздумів», — розповів Богдан Струтинський.

На найближчі два покази вистави «Френк Сінатра» квитків уже немає. Зичимо, щоб і надалі цей проєкт мав такий шалений успіх! ■

СОЛОДКИЙ СТИЛ

Мамина галицька цукерня

Фірмові солодоці від письменниці Лідії Нестеренко-Ланько

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Львівська письменниця Лідія Нестеренко-Ланько має багато власних книг: діти читають її казки, дорослі — поезію, оповідання, новели. Але в пані Лідії є мрія видати й власну кулінарну книжечку. Над цією мрією вона невпинно працює: збрала дуже багато родинних рецептів, систематизувала їх, перевірила, відредагувала. Я мала нагоду прочитати її в електронному варіанті і була захоплена змістовним насиченням майже готового кулінарного бестселера: кожному продукту (м'ясо: свинина, яловичина, баранина, птиця тощо; риба; овочі; фрукти; молочні продукти) присвячений окремий розділ із вступними розповідями про власне продукту, лайфхаки з його приготування, короткі цікаві історії, навіть анекдоти. Рецепти розписані з філігранною точністю, кожна страва вдається відразу, навіть якщо до того ти й не брався за подібні кулінарні творіння. А ще письменниця написала про всі старовинні, звичні і сучасні девайси, які застосовують у кулінарії і спрямовані на те, щоб приготування страви зробити приємним і гарним процесом.

Пляцок від письменниці.

Тістечка «Доміно».

«Справжнє кохання чоловіка до жінки починається з їжі!»

Повторює ці слова своєї мами письменниця, яка поєднала літературу і кулінарію. «Мій чоловік готувати не вмів, але любить смачно поїсти. Одного разу мені треба було поїхати по роботі в столицю на місяць. Вдома залишила чоловікові четверо синів і онуку. Через три дні почула плач у трубі: «Мамо, прийжджай, бо тато таке готує, що ми не можемо це їсти». Виручили мої кулінарні записи, і старші самі почали готувати, — розповідає вона. — Тато був ресторатором і готував різні страви з м'яса. Він закінчив польський харчовий ліцей. Був професіоналом. Мав за панської Польщі свій ресторан, а мама — пекарню. Я росла у сім'ї, де завжди пахло смачною випічкою і м'ясними стравами.

Не було дня, щоб я не допомагала мамі або татові. У мої скромні обов'язки входило щось помішати, помолоти, потримати шворку для перев'язування ковбаски. Батьки, хоч і не мали свого підприємства за часів радянської влади, але завжди мали замовлення від знайомих, друзів готувати на весілля, на свята, уродини і хрестини. Я все життя приглядалася до їхньої роботи, і це стало моїм справжнім хобі, бо з дитинства навчилася куховарити, і так по життю.

Я мріяла стати письменницею, почала писати маленькі оповідання, складати вірші, а згодом поступила на філологію, хоча тато мріяв, щоб я закінчила Київський інститут харчової промисловості, адже з дев'ятого класу пішла вчитися у вечірню школу і на кондитерську фабрику «Світло», — ще одна із моїх стихій юності. Я часто записувала татові і мамині рецепти.

Лідія Нестеренко-Ланько ділиться рецептами зі своєї поки що неопублікованої книги, які об'єднані під заголовком «Мамина галицька цукерня». Якраз зараз, коли холодніше і дощі частіше навідуватимуться до нас, захочеться готувати щось от таке, з «галицької цукерні». Отож вибираймо смаколики з рецептів пись-

менниці і запрошуймо родину до столу!

Кава «Фіста» (для дорослих)

Потрібно: 1/2 палички кориці, 6 шт. гвоздики, цедра лимона, цукати апельсинів, 60 г рому, 120 г коньяку, 1 ч. л. цукру, 1 склянка міцно завареної гарної кави.

Всі компоненти змішати в посудині, розлити по горнятках і підпалити, коли почне горіти, вилити на це гарячу каву. Настоявати 2-3 хвилини.

Пляцок «Чарівна венгерка»

1 кг солодких венгерок м'ясо, виймаємо кісточку, дрібномо на 4 частинки або на 2 половинки, кладемо животиками догори.

Готуємо пісочне або листкове тісто. Розкачуємо його тонким шаром і викладаємо на лист, проколюємо виделкою, висипаємо на нього сливи і ставимо на 10 хв у духовку.

Готуємо масу: 400 г грубо порізаного мигдалю, цедрю з лимона, дрібку кориці меленої, гвоздики, 400 г цукру і поволі вимішуємо з шістьма збитими на твердо білками. Цю масу виливаємо у форму на посічені сливи венгерки, які вже трошки підпеклися, посипаємо чорним тертим шоколадом.

Печемо на повільному вогні 40-45 хвилин. Так можна пекти пляцок з абрикосами, грушками, персиками.

Горіхова люгумінка «Мамуся»

Готуємо тісто: розтерти у макітрі 12 жовтків з 250 г цукру-пудри (можна добре збити це міксером). Окремо збиваємо на твердо 12 білків, з'єднуємо їх із жовтками, додаємо 0,5 кг тертих горіхів, 12 чайних ложечок просіяного пшеничного борошна, 3 ст. л. мелених сухарів. Усе гарно вимішати і вилити у дві тортівниці. Випікати у духовці 45 хвилин.

Окремо збити домашню сметану з 5 ст. л. цукру-пудри, додати ваніліну, 2 ст. л. грубо помелених горіхів — грецьких або лісових, легко вимішати і перекласти торт.

До цих коржів ще підходить кавовий крем із коньяком, який робимо із заварного крему — 100 г, додаємо до нього 100 г масла, 2 ч. л. розчинної кави, 1 ст. л. коньяку, збиваємо все в суцільну масу і перекладаємо.

Львівські марципани «Адамчик»

Готуємо тісто: 250 г мигдалю і 250 г горіхів перемолоти, залити 2 ст. л. води. Цю масу з'єднати з 400 г цукру, скропленого водою, поставити на вогонь і весь час мішати, доки маса не відстане від ложки. Викласти її на змащений маслом папір. Коли вона остигне, виробити мокрими руками круглі, як плячки, тістечка. Класти їх на вимазаний маслом пергамент, скропити половиною лимона. Дати масі вистигнути і прикрасити її вишнею в спирті.

Берлінські тістечка «Бонні»

Готуємо тісто: 120 г масла, 4 яйця, 2 жовтки, 120 г цукру, цедра 1 лимона, 3 г кориці, 250 г борошна, малиновий джем або шоколадна помадка.

Розтираємо 120 г масла і по одному вбиваємо 4 яйця і 2 жовтки, додаємо 120 г цукру, цедрю з 1 лимона, корицю, висипаємо до цієї маси 250 г борошна вищого сорту. Добре вимішуємо тісто, виробляємо з нього тістечка різної форми і печемо в духовці. Спечені вироби легко покриваємо малиновим джемом і поверху кладемо горішок або посипаємо меленими горішками.

Пляцок «Краківський ринок»

Тісто приготувати крихке: 500 г борошна, 200 г цукру, 120 г смальцю, 50 г маргарину або масла, 1 ч. л. порошку для печива, 1-2 жовтки, потерти цедрю з лимона.

Тісто добре вимісити, розкачати його тонким шаром, викласти на лист, змащений маслом, поколотити вилкою.

Приготувати 1 начинку з тертого маку: 1 склянку маку запарюємо, розтираємо зі 100 г цукру-пудри, даємо 2 жовтки, цедрю з лимона і розкладаємо на тісто.

Начинка 2: 1 кг свіжого сиру перемолоти, додати 200 г цук-

Лідія Нестеренко-Ланько.

ру, 120 г масла, все це добре розтерти в макітрі, по одному додати 8 жовтків і продовжувати розтирати. У розтерту масу додаємо подрібнений мигдаль 100 г, 2 ст. л. манної каші, 1 ст. л. цитринових цукатів, ванілін — і продовжуємо розтирати.

Начинка 3: тремо мак у макітрі, додаємо 5 жовтків, цедрю лимона, 100 г цукру-пудри, родзинки, перемішуємо. На тісто кладемо тертий мак з цукром і родзинками (замінити його густим малиновим варенням) або посипану цукром вишнею чи свіжою малиною. Ягоди треба змішати з цукром (50 г) і тертою булкою (3 ст. л.). Накладений пляцок 10-15 хв. підпекти в духовці. Потім виливаємо на пляцок сирну масу і випікаємо на малому вогні 1 годину. Коли остигне, зробити до нього шоколадну помадку, покрити нею верх сирника і прикрасити половинками мигдалю, зробивши візерунок, чи посипати кокосовою стружкою.

Пляцок «Мазурик галицький»

Готуємо тісто: розтираємо 10 варених жовтків, поступово підливаючи до них 100 г теплого перетопленого масла, додаємо 100 г цукру, цедрю половинки лимона, 3/4 склянки борошна, 2 сирі яйця і вимішуємо все це протягом 1 год. Викладаємо на лист, накриваємо змащеним папером і тримаємо його у негарячій духовці 45 хв. Готовий мазурик покриваємо шоколадною помадкою, посипаємо подрібненими горіхами, обклеюємо його навколо пелюстками з лимона.

Тістечка «Женчик-Бренчик»

Потрібно: 4 ст. л. масла, 8 ст. л. молока, 12 ст. л. борошна, 2 яйця,

Кавова маса: 2 ст. л. розтоплене масло, 50 г борошна, 1/2 скл. міцної кави, 3 ст. л. вершків, 4 ч. л. цукру, 200 г цукру, 1 склянка кави, сік половинки лимона.

Готуємо тісто: заварюємо 4 ст. л. розтопленого масла з 8 ст. л. молока, додаємо до нього 12 ст. л. борошна, розмішуємо добре, щоб не було грудок, охолоджуємо, вбиваємо в цю масу 2 яєчка і тремо в посуді дерев'яною ложкою, поки тісто не почне відставати від стінок посуду. Викладаємо його на дошку і виробляємо з нього 24 тістечка у вигляді

п'ятисантиметрових пальчиків. Печемо у духовці на легенькому вогні 30 хвилин.

Робимо до них масу: взяти 2 ст. л. розтопленого масла і 50 г борошна, розмішати з 1/2 склянки міцної чорної холодної кави, розведеної з 3 ст. л. вершків і 4 ч. л. цукру. Перемішати все і заварити, охолодити. Кожне випечене тістечко розрізати на дві частини, напхати його приготованою масою і скласти разом.

Прикрашаємо верх шоколадною помадкою або кавовою. Її готуємо так. 200 г цукру розводимо з 1 склянкою чорної міцної кави і варимо на вогні до загустіння, охолоджуємо, весь час помішуючи, доки маса не загусне, доливаємо до неї сік з половинки лимона і мішаємо. Цією масою змазати верх тістечок, а потім підсушити їх у духовці.

Мигдалеві марципани «Осінні віночки»

Подрібнити 200 г солодко-го мигдалю. Взяти 200 г цукру, додати до нього 2 білки, сік з половинки лимона, збити все це до побіління маси, додати до неї мигдаль, перемішати і зробити з одержаної маси віночки, викласти на промащений пергамент і випікати у духовці.

Шоколадні тістечка «Доміно»

Потрібно: 100 г цукру, 4 жовтки, 50 г мигдалю, 50 г лісових горіхів, 50 г чорного тертого шоколаду, 50 г борошна, піна з 4 білків.

Беремо 100 г цукру, розтираємо з 4 жовтками набіло, висипаємо 50 г тертого мигдалю і 50 г мелених лісових горіхів (їх треба терти нагубо), додаємо 50 г тертого чорного шоколаду, 50 г борошна, перемішуємо і додаємо піну з 4 білків. Робимо масу, яку виливаємо на пергаментний папір, що лежить на блюдці, і випікаємо у помірній гарячій духовці.

Остуджуємо, розрізаємо на прямокутнички, змащуємо білою і чорною помадкою у вигляді доміно.

Готуймо цю чудову випічку за рецептами львівської письменниці! А пані Лідії бажаємо якнайшвидше знайти видавця (озвіться, видавці!) і видати книгу рецептів, які створюють свято. ■

«За крісло я не тримаюся, але маю ідеї, як ліга, менеджмент і співпраця з УАФ повинні виглядати. Хотілося б усе це реалізувати».

Григорій ХАТА

■ ФУТБОЛ

Футбольна гра медіа

Керівник-іноземець УПЛ може достроково залишити свою посаду

Уже другий поспіль президент Української прем'єр-ліги завершує дворічну каденцію без досягнення свого головного програмного результату. За п'ять місяців до кінця перебування біля керма ліги швейцарець Томас Грімм не має жодних підстав говорити про можливість створення у футбольній Україні єдиного телевізійного пулу.

Попри те, що перед стартом нинішнього сезону УПЛ через тендер передала телевізійні права одному конкретному телетранслятору, поєдинки вітчизняного елітного дивізіону, як і раніше, продовжують транслюватися на каналах двох різних медіагруп. При цьому ідея УПЛ через спортивний арбітражний суд змусити клуби-«відступники» стати під спільну ТВ-парасольку не отримала ніякого продовження.

«Після аналізу ситуації і довгих дискусій ми вирішили, що відкриття дисциплінарних справ проти цих клубів призведе до ескалації проблеми і закриття всіх дверей замість пошуку оптимального рішення, яке влаштує всіх до кінця цього сезону», — пояснив Томас Грімм.

А після невдалої спроби створення єдиного тб-пулу розпадатися почала команда самого швейцарця. На початку листопада стало відомо, що посаду першого заступника президента УПЛ залишив Маркіян Ключківський, через якого, власне, Грімм здійснював управління організацією, адже сам лише кілька разів на місяць відвідував Україну, залишаючи ненадовго свою рідну країну.

Після цього у вітчизняному футболі вельми активно почали обговорювати можливість дострокового завершення Гріммом його перебування біля керма УПЛ.

Подією, що вже до кін-

Упродовж своєї каденції на посту президента УПЛ Томас Грімм (другий ліворуч) був нечастим гостем в Україні, відвідуючи її лише на великі футбольні свята.

Фото з сайту football.ua.

ця поточного року — не очікуючи на завершення дворічної каденції швейцарського функціонера, котра спливає в квітні, — можуть відбутися вибори нового очільника УПЛ.

«За крісло я не тримаюся, але маю ідеї, як ліга, менеджмент і співпраця з УАФ повинні виглядати. Хотілося б усе це реалізувати», — відзначив Грімм. За його словами, в нинішньому вигляді УПЛ дуже подібна до театральної декорації, оскільки головні функції — ліцензування клубів

і контрольно-дисциплінарну роботу — виконують підрозділи Української футбольної асоціації (у минулому — ФФУ).

Варто нагадати, що ідея запрошення на посаду президента УПЛ швейцарця належала нинішньому очільнику Української футбольної асоціації Андрію Павелку, котрого Грімм називає своїм добрим товаришем. Утім у нинішніх умовах Павелко, схоже, вже не має можливостей безапеляційно підтримувати свого протеже, й не-

вдоволені роботою Грімма клуби прагнуть якнайшвидше знайти йому заміну. Расистський скандал, котрий спалахнув після матчу «Шахтаря» та «Динамо», може прискорити цей процес, адже в самій УПЛ заявили, що в контексті цієї неприємної історії важливо змінити комунікацію з клубами.

Серед можливих кандидатів на пост нового очільника УПЛ називають керівника спортивних проєктів «1+1 медіа» Степана Щербачова та екс-дирек-

тора «Арсенала-Київ» Олександра Москаленка. Примітно, що перший кандидат, котрий, до слова, є сином знаного вітчизняного спортивного журналіста Валентина Щербачова, є так би мовити креатурою Ігоря Коломойського, медіагрупа котрого транслює поєдинки п'яти клубів еліти. Іншу ж сторону з семи колективів, в авангарді котрої стоїть «Шахтар» Ріната Ахметова, репрезентує менеджер, у котрого після припинення «канонірами» своєї професійної історії, як видно, вивільнився час для інших проєктів.

Хоча не виключено, що в боротьбі за крісло президента УПЛ «Шахтар» зробить ставку на свої власні кадри й висуне на посаду очільника ліги Олександра Денисова — керівника групи телеканалів «Футбол», котра саме й виграла тендер на трансляцію поєдинків елітного дивізіону вітчизняного футболу.

Схоже, що вибори нового очільника Української прем'єр-ліги перетворяться на протистояння медіагруп, які в майбутньому прагнутимуть розширити своє футбольне «покриття». За існуючого розподілу «тб-квот» (сім проти п'яти) представницькі групи «плюсів» буде складно взяти гору в цих перегонах. Відтак не виключено, що крапку у виборчому процесі спробують поставити по завершенні поточного сезону, коли в умовах розширення ліги відбудеться відчутне її реформатування. ■

■ ВИЗНАННЯ

Емоційний смак слави

Успішні представниці вітчизняного дзюдо та легкої атлетики отримали свої перші статуетки «кращого спортсмена місяця» в Україні

Валерія ЗАПОЛЬСЬКА

Чергова порція відзнак, які Національний олімпійський комітет регулярно роздає лідерам вітчизняного спорту, стосувалася найкращих спортсменів і тренерів серпня та жовтня. Свої нагороди отримали дворазова чемпіонка світу й чемпіонка Європи з дзюдо Дар'я Білодід та віце-чемпіонка світу зі стрибків у довжину Марина Бех-Романчук, а також зірковий тренер: батьки-наставники юної дзюдоїстки Світлана Кузнецова з Геннадієм Білодідом і особистий тренер легкоатлетки Вадим Крушинський. Для обох дівчат це перша нагорода НОК, але президент Національного олімпійського комітету України Сергій Бубка висловив переконання, що такі високі результати молодих і талановитих спортсменок будуть оцінені й у майбутньому.

Традиційне для таких урочистостей відео з добіркою найдраматичніших моментів зі змагань кожної з лауреаток наочно проілюструвало їхню боротьбу на килимі та в секторі з конкурентками й власними емоціями, а також висвітлює мить слави під звуки гімну України.

«Дар'я стала наймолодшою дворазовою чемпіонкою світу в історії дзюдо (на момент перемоги їй було 18 років, 11 місяців), здолавши господарку змагань — представницю школи засновників дзюдо японку Фуна Тонакі. Окрім цього, вона є володаркою «золота» чемпіонату Європи та II Європейських ігор у Мінську», — прокоментував Сергій Назарович, додавши, що наразі спеціально для Дар'ї японці готують іншу суперницю, яка має перейти з категорії 52 кг до 48.

Щодо видатних результатів стрибунки в довжину президент НОК України відзначив: «У Досі Марина виборола звання віце-чемпіонки світу, продемонструвавши особистий рекорд сезону — 6,92 метра».

Президент Федерації дзюдо Роман Насіров у своїй вітальній промові зробив акцент на відзначенні неймовірних зусиль українських спортсменів та їхніх наставників для показу високих результатів на міжнародному рівні та наголосив, що вони своїми професійними успіхами прославляють нашу країну. Ігор Гоцул, очільник ФЛАУ, нагадав, що років 10 тому українському спорту пророкували крах після спаду інерції підготовки кадрів, основи

Президент НОК України Сергій Бубка в оточенні дворазової чемпіонки світу з дзюдо Дар'ї Білодід (ліворуч) та володарки планетарного «срібла», стрибунки у довжину Марини Бех-Романчук. Фото прес-служби НОК.

якої були закладені в СРСР, та підкреслив, що становлення видатних спортсменів у незалежній Україні дає всі підстави вважати, що й надалі ми будемо здобувати небачених раніше висот.

Відповідаючи на традиційні запитання спортивних уболівальників з мережі, Дар'я Білодід поділилася своєю емоційною палітрою на важливих стартах: контраст відчуття страху перед змаганнями та радості від перебування на п'єдесталі. Впоратися з тривогою їй допомагають фізичні вправи, а також переконання, що після стількох тренувань вона точно має бути впевнена у своїй силі й зможе боротися до кінця. Стоячи на нагородженні, відчуває

гордість за свою країну, за себе, вдячність за підтримку та задоволення від того, що праця відзначається.

Натомість Бех-Романчук розповіла про особливості внутрішньосім'яної конкуренції, адже її чоловік — плавець Михайло Романчук — вже не раз сховався на світовій і континентальній п'єдестали. Марина наголосила, що більше хвилюється та радіє за чоловіка: зі сторони дивитися за змаганнями психологічно важче, оскільки неможливо вплинути на результат. А суперництво в їхній успішній спортивній родині таки присутнє, але воно тільки мотивує, спонукає досягти більшого. ■

СЕЛЕБРИТІ

«За її життя» борються лікарі

Катрін Деньов перенесла інсульт

Дара ГАВАРРА

Використовуючи сталий вираз «справжня французька», на думку відразу спадає ім'я славетної кінозірки без перебільшення світового масштабу Катрін Деньов. Красива, витончена, бездоганна — це лише кілька епітетів, якими можна охарактеризувати цю французьку кінодіву.

Дивлячись на цю стильну, завжди зі смаком одягнув жінку, важко повірити, що їй уже 76 років. Проте літа відобразилися не так на її зовнішності, як на здоров'ї. Нещодавно прихильникам таланту та вроди актриси довелося похвилюватися, адже преса повідомила, що їхня улюблениця потрапила в лікарню просто зі знімального майданчика з діагнозом інсульт. Наразі прогнози втішні: в актриси не пошкоджен моторика (що часто буває при подібних захворюваннях), вона перебуває під постійним наглядом в одній із паризьких клінік і лікарі проводять необхідні обстеження та лікування. Організм пані Деньов нормально реагує на процес лікування.

Швидше за все, причиною захворювання стало фізичне виснаження й перенапруження, адже актриса й надалі продовжує працювати. Зараз вона знімається у фільмі режисера Еммануєля Берко «За її життя», тож доводиться, окрім звичайної роботи на знімальному майданчику, чимало їздити. Актриса грає роль матері молодого чоловіка, якому поставили невтішний діагноз — рак.

Нагадаємо, в актриси є дорослий син Крістіан від режисера Роже Вадима, а також донька К'яра від італійського актора Марчело Маджоранні. При цьому «Снігова королева», як часто називають Катрін Деньов через її замкнений характер і неприступний вигляд, ніколи не була заміжною. «Я завжди кидала чоловіків першою, щоб попередити той нестерпний біль від розриву», — сказала якась актриса. ■

Катрін Деньов.

ТЕЗКИ

Тараса Григоровича затримали

Нетверезий Шевченко їздив на мопеді

Варка ВОНСОВИЧ

Прочитавши таку новину, відразу пригадуються спогади сучасників Кобзаря, які стверджували, що він був далеко не таким, як на портреті Івана Крамського, — насуплений дід у смушевій шапці. Денді, душа компанії, що добре знався на доро-

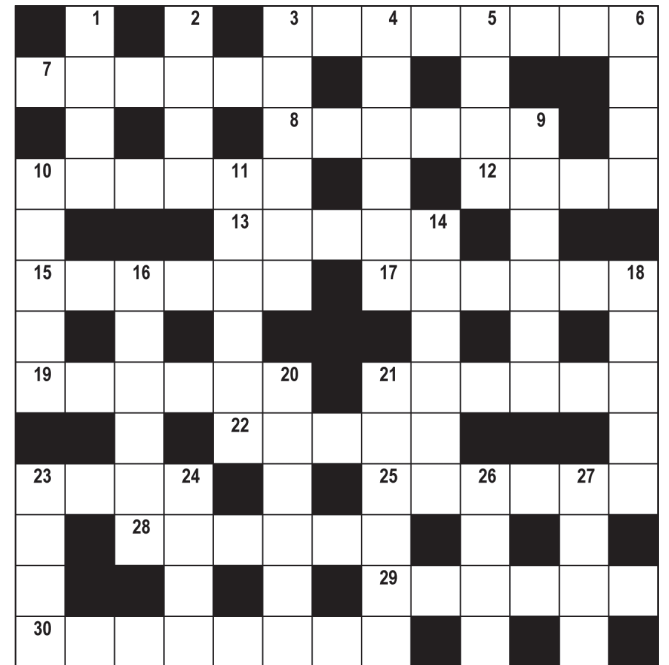
гих напоях, естет — таким був нехрестоматійний класик. Виявляється, наш сучасник і повний тезка великого Кобзаря також любить міцні напої, а ще — стрімку їзду на... мопеді, за що й постраждав.

Арцизький районний суд, що на Одещині, притягнув поки що лише до адміністративної від-

повідальності Тараса Григоровича Шевченка за водіння двоколісного транспортного засобу в нетверезому стані. Винуватець повністю визнав провину й те, що сів на мопед у нетверезому стані, тож проходить медичну експертизу на вміст алкоголю в крові не було потреби. Тепер одеському «кобзарю» доведеться сплатити штраф

у розмірі 10 200 грн, а от водійських прав його не позбавлять, оскільки він їх... просто не має.

Зазвичай при адміністративних порушеннях у судах не оголошують імен винуватців, проте цей випадок змусив суддів відійти від загальноприйнятих правил — ну надто вже випадок небуденний. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №127

По горизонталі:

3. Імбирна приправа. 7. Великий металевий кухоль об'ємом у десяту частину відра. 8. Ім'я дружини Михайла Саакашвілі. 10. Захоплення, найвищий прояв емоцій. 12. Специфічна мова замкненої соціальної чи професійної групи, жаргон. 13. Римський імператор, який дав назву російським царям. 15. Невеличка книга, каталог. 17. Особа, прийнята на військову службу за наймом або за повинності, солдат-новобранець. 19. Хлопчик-шибеник із роману Віктора Гюго «Знедолені», що загинув на барикаді. 21. Справжнє прізвище графа Монте-Крісто. 22. Бажання щось зробити. 23. Пасмо сплутаного волосся як основа зачіски ратаманів та інших неформалів. 25. Ім'я коханої головного героя поеми Тараса Шевченка «Гайдамаки». 28. Найближчий соратник Гітлера, президент Рейхстагу часів Другої світової війни. 29. Характеристика велетня з казки Оскара Уайльда. 30. Півострів на півдні Азії.

Капітан першого підводного човна, герой роману Жуль Верна «20 тисяч льє під водою». 9. Гірська вершина, до якої причалив Ной після завершення Всесвітнього потопу. 10. Біг на певну відстань. 11. Хімічна речовина, здатна розчиняти фарбу. 14. Німецький письменник, автор роману «Три товариші». 16. Перший човен. 18. Автомобіль, який любить показувати в роликів Володимир Зеленський. 20. Неписані закони та норми поведінки, які існують у мусульманстві. 21. Давньогрецький філософ, що жив у бочці. 23. Столиця Індії. 24. Бляха для випікання. 26. Знаменитий львівський художник, реставратор, письменник, музикант, мистецтвознавець і волонтер, який під час Євромайдану малював ікони на дошках. 27. Американська космічна агенція.

Кросворд №126 від 12 листопада

По вертикалі:

1. Відсоток участі виборців у процесі голосування. 2. Інша назва Листопадового чину, який стався у Львові 1 листопада 1918 року. 3. Холодна зброя у вигляді металеві пластини, що вдягається на руку для збільшення сили удару. 4. Французький художник-імпресіоніст. 5. Напівкругле перекриття над дверима чи коридором. 6.

ПРИКОЛИ

Чоловік розповідає другові:

— Я одружився нещодавно, несу її за традицією на руках до квартири, і тут вона каже: «Васю, ми ж уже розпалилися, давай я на шию перелізу!»

— Потерпілий, чи впізнасте ви людину, яка викрала у вас машину?

— Ваша честь, після промови його адвоката я взагалі не впевнений, чи була в мене машина.

Із кожним роком мої потреби зростають: колись у мене не було грошей навіть на велосипед, а тепер уже грошей немає на віллу та яхту.

Дружина каже чоловікові:

— Яка чудова пара — наші нові сусіди: він її весь час обіймає, цілує, говорить їй лагідні слова. Чому ж ти цього не робиш?

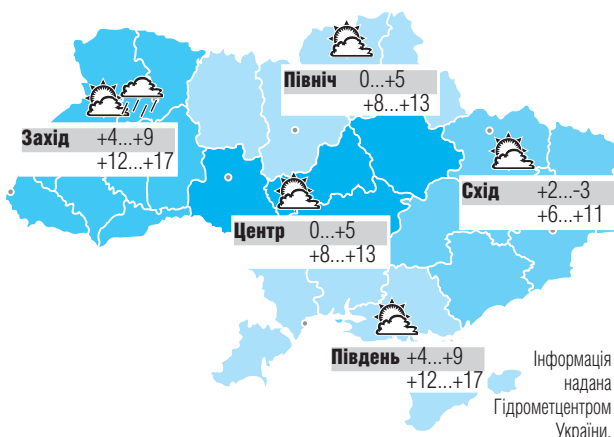
— А я тут до чого? Я її навіть не знаю.

ПОГОДА

14 листопада за прогнозами синоптиків

Київ: мінлива хмарність, без опадів. Вітер південно-східний, 7-12 м/с. Температура вночі +2...+4, удень +9...+11.

Курорти Карпат: мінлива хмарність, місцями невеликий дощ. **Славське:** вночі +8...+10, удень +13...+15. **Яремче:** вночі +7...+9, удень +12...+14. **Міжгір'я:** вночі +6...+8, удень +14...+16. **Рахів:** вночі +6...+8, удень +15...+17.

Інформація надана Гідрометцентром України.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@ua
ukrmoloda@ukr.net

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були!», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009127 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 674
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю — суботу (спільний номер) Тираж 86734